SOULFOOD

Digital solutions for a more sustainable, inclusive, and connected agri-food value chain

Cultivant Connexions: Bones pràctiques en la redistribució d'aliments entre productors i entitats socials

INFORME

Co-funded by the European Union

Diputació Tarragona

AJUNTAMENT DE REUS

CENTRE SOCIAL elroser

REDESSA

HUB FOODTECH & NUTRITION

espigoladors

Μπορούμε

LITHUANIAN INNOVATION CENTRE

AgriFood DIH Lithuania

CLÚSTER TIC CATALUNYA SUD

VERSIÓ	AUTORIA	DATA	MODIFICACIÓ/REVISIONS
V1	Berta Vidal-Mones; Daniel Martinez Aller i Raquel Díaz-Ruiz, ESPI	29/04/2024	
V2	AFL	30/04/2024	Revisió dels detalls del contingut de la descripció de Maisto Bankas.
V2	Boroume	01/05/2024	Revisió dels detalls del contingut de la descripció de Boroume.
V2	Laura Capel - DIPTA	02/05/2024	Revisió d'un petit error tipogràfic i de format. Contingut com a V1.
V3.0	Berta Vidal-Mones; Daniel Martinez Aller i Raquel Díaz-Ruiz, ESPI	13/05/2024	Versió final.

Projecte: 101102485 — SOULFOOD — ESF-2022-SOC-INNOV
Lliurament: SOULFOOD_D.3.1_v3.0
Tipus de lliurament: Informe
Paquet de treball: WP3
Líder: Fundació Espigoladors (ESPI)
Mes i data de lliurament: 10 de maig del 2024
Autoria: Berta Vidal-Mones (Responsable de recerca), Daniel Martinez Aller (Representant comarcal de Tarragona) i Raquel Díaz-Ruiz (Directora de la Fundació Espigoladors)
Fotografia, disseny i maquetació: Àrea de comunicació - Fundació Espigoladors

Aquest document ha estat finançat pel Programa del Fons Social Europeu

Identificador del projecte: 101102485

El contingut d'aquest document representa només les opinions de l'autor i és la seva exclusiva responsabilitat, no es pot considerar que reflecteix les opinions de la Comissió Europea i/o l'agència del Fons Social Europeu o cap altre organisme de la Unió Europea. La Comissió Europea i l'Agència no accepten cap responsabilitat per l'ús que es pugui fer de la informació que conté.

INFORME

Cultivant Connexions: Bones pràctiques en la redistribució d'aliments entre productors i entitats socials

CONTINGUTS

Definicions / 6

1. Introducció / 8
2. Context / 9

2.1. Pèrdues alimentàries al sector primari / 9

2.2. Dret a l'alimentació / inseguretat alimentària / 10

2.3. Prevenció de la pèrdua d'aliments mitjançant la redistribució a entitats socials / 10

2.4. Bones Pràctiques / 11

3. Objectius / 11
4. Metodologia / 12

4.1. Definició dels criteris i elaboració d'una plantilla per registrar les bones pràctiques / 12

4.2. Investigació documental / 14

4.3. Selecció de Bones Pràctiques / 14

4.4. Caracterització de Bones Pràctiques: correus electrònics i entrevistes / 15

5. Resultats / 15

5.1. Bones Pràctiques que connecten els productors amb les entitats socials / 15

5.2. Bones Pràctiques de redistribució d'aliments cap a entitats socials / 30

5.3. Solucions digitals / 38

6. Conclusions / 44
7. Referències / 45

ANNEX 1: Taules de caracterització de les Bones Pràctiques identificades / 47

Definicions

PÈRDUES ALIMENTÀRIES:

Parts comestibles dels aliments que queden a la mateixa explotació, siguin reincorporades al sòl o utilitzades per a fer compostatge in situ o incinerats sense llicència (Parlament de Catalunya, 2020).

MALBARATAMENT ALIMENTARI:

Tots els aliments que es converteixen en residus (Parlament Europeu i del Consell, 2018).

REDISTRIBUCIÓ D'ALIMENTS:

Procés pel qual els excedents d'aliments que d'una altra manera es podrien malbaratar es recuperen, es recullen i es proporcionen a les persones, en particular a les que ho necessiten (Plataforma de la UE sobre Pèrdues i Malbaratament Aliments, 2019).

EXCEDENTS ALIMENTARIS:

Consisteix en productes alimentaris acabats (incloses carns fresques, fruites i verdures), productes parcialment formulats o ingredients alimentaris que poden sorgir en qualsevol etapa de la cadena de producció i distribució d'aliments per diferents motius (Plataforma de la UE sobre pèrdues i malbaratament d'aliments, 2019).

BONES PRÀCTIQUES (BP):

Implica estratègies, enfocaments i/o activitats que s'han demostrat a través de la investigació i l'avaluació que són eficaços, eficients, sostenibles i/o transferibles, i que condueixen de manera fiable al resultat desitjat. En aquest cas, el resultat desitjat correspon a reduir o prevenir les pèrdues i el malbaratament d'aliments en la producció primària, principalment facilitant la redistribució d'aliments des de les explotacions a les entitats socials de distribució d'aliments (Comissió Europea, 2021).

INICIATIVES SOCIALS DE DITRIBUCIÓ D'ALIMENTS:

Les iniciatives socials, com els bancs d'aliments i les organitzacions benèfiques, són els principals destinataris dels excedents alimentaris. Cal tenir en compte els seus requisits i logística.

GRUPS D'INTERÈS:

Les parts interessades són persones o grups de persones, institucions o empreses que es poden veure afectades de manera significativa, positiva o negativa, per l'èxit o el fracàs d'una intervenció (Comissió Europea, s.d.).

1. Introducció

Aquest informe "**Cultivant connexions: Bones pràctiques en la redistribució d'aliments entre productors i entitats socials**" pertany al paquet de treball 3 "Identificació de solucions per millorar les iniciatives socials de distribució d'aliments" del projecte Soulfood. El seu objectiu és doble: reduir les pèrdues alimentàries a la regió de cada soci; i millorar les xarxes entre productors agroalimentaris locals i les iniciatives socials de distribució d'aliments a les comunitats participants, amb l'objectiu de promoure noves col·laboracions per a la redistribució de les pèrdues alimentàries amb finalitats socials.

En particular, aquest informe incorpora el resultat de la tasca 3.1 "Identificació de Bones Pràctiques (BP) per connectar productors d'aliments i iniciatives socials". Com el seu nom descriu perfectament, pretén recopilar bones pràctiques per prevenir la pèrdua i el malbaratament d'aliments (PMA) de fruites i hortalisses en la producció primària mitjançant la redistribució a les entitats socials que distribueixen aliments a persones en situació de vulnerabilitat, a escala europea.

L'informe s'inicia analitzant el context de l'estudi, després exposa els objectius de la recerca, tot seguit explicant la metodologia aplicada. A continuació, es presenten, es descriuen i es classifiquen bones pràctiques principals identificades. Més endavant, conclou amb un apartat d'observacions generals. Finalment, es recullen les referències utilitzades i s'inclou un annex que conté una taula de descripció per BP per complementar l'apartat de resultats.

2. Context

2.1. Pèrdues alimentàries al sector primari

Al voltant del 40% dels aliments produïts per al consum humà a tot el món es perden o es malbaraten del camp al plat, sent equivalent a 2.500 milions de tones (WWF-UK, 2021). Aquesta problemàtica es produeix al llarg de la cadena de subministrament d'aliments, però els seus nodes extrems, la producció i el consum, són els seus principals contribuents (FAO, 2011). No tots els productes alimentaris es perden i es malbaraten (PMA) en la mateixa proporció. De fet, les fruites i les verdures són els aliments amb major índex de PMA, representant gairebé la meitat (45%) dels seus volums de producció (Save Food Initiative, 2016).

El fenomen de les pèrdues i el malbaratament alimentari engloba diversos impactes, a banda de la quantitat d'aliments que es queden sense menjar. La quantitat d'aigua desaprofitada a causa d'aquesta problemàtica és de 250 m^3 «l'equivalent al cabal anual d'aigua del riu Volga». La seva empremta de carboni se situaria al voltant de les 3,3 $GtCO_2$, el que representa entre el 8 i el 10% de les emissions mundials de gasos d'efecte hivernacle, xifra que a nivell de països només superen els Estats Units i la Xina. Finalment, la superfície dedicada a produir aliments que es malbaraten o es perden ascendeixen a uns 1.400 milions d'hectàrees, és a dir, el 28% del total de les terres agrícoles de tot el món (FAO, 2013).

Les PMA també estan vinculades a grans costos socials que soscaven els mitjans de vida de les persones. Al voltant d'1 bilió d'USD de costos econòmics a l'any es deriven directament del malbaratament d'aliments i els seus recursos invertits, juntament amb la mitigació dels seus impactes ambientals (700.000 milions d'USD) i socials (900.000 milions d'USD) (FAO, 2014). En el context actual de creixement de la població mundial (ONU, 2017) i escassetat de recursos naturals, l'esgotament que suposa el malbaratament d'aliments és insostenible (Caretta et al., 2023). A més, tenint en compte el creixement de la població mundial, i el creixent nombre de persones que no tenen accés a una dieta completa i equilibrada–amb un 9,2% de la població mundial en aquesta situació i entre 691 i 783 milions de persones al món passant gana (FAO et al., 2023) – el malbaratament de grans quantitats d'aliments esdevé una paradoxa ètica.

Segons investigacions prèvies, les PMA són una problemàtica estructural dels nostres actuals sistemes alimentaris industrialitzats i globalitzats (Diaz-Ruiz et al., 2018; WWF-UK, 2021). Per erradicar-la, es requereix la transformació del nostre sistema alimentari, cosa que és difícil a curt termini. Tot i això, s'han identificat alguns impulsors de les PMA per node de la cadena de subministrament alimentari. Per exemple, la producció principal de les PMA és deguda a una gran diversitat de factors que s'han agrupat en:

- **Factors relacionats amb el mercat**: preus baixos pagats als agricultors, volatilitat dels preus, desequilibris de poder, legislació, governança, sobreproducció, exigències estètiques dels clients...
- **Clima i malalties**: fenòmens meteorològics extrems, sequeres, plagues i malalties.
- **Factors agronòmics**: gestió inadequada de l'explotació, moment incorrecte de la collita, etc.
- **Factors relacionats amb les infraestructures i la tecnologia**: nivell de tecnificació de l'explotació o de l'estat i manteniment de les infraestructures públiques.

A causa de les seves importants dimensions i impactes, la reducció de les PMA s'ha inclòs en l'Agenda 2030 de l'ONU sota la meta ODS 12.3. El seu objectiu és reduir a la meitat el malbaratament d'aliments per càpita a tot el món, a la baula de venda al detall i consum, i reduir les pèrdues d'aliments al llarg de les cadenes de producció i subministrament per al 2030 (Assemblea General de les Nacions Unides, 2015). Tot i els esforços realitzats fins ara, en el punt gairebé intermedi dels ODS, el progrés mundial per assolir l'ODS 12.3 és més lent del necessari (Lipinski, 2023).

Per mitigar els efectes de les crisis climàtica i social actuals, cal emprendre tres línies d'acció alhora: reduir els nivells actuals de PMA; la transició cap a sistemes de producció d'aliments sostenibles; i el canvi cap a dietes sostenibles (Willett et al., 2019).

2.2. Dret a l'alimentació i inseguretat alimentària

La nutrició sostenible és la base de la vida, un factor determinant tant de la salut individual com de la salut del nostre planeta. És font de benestar i empoderament. L'alimentació no és només una necessitat, sinó també un dret que cal garantir a totes les persones. Assolir aquest objectiu és essencial per promoure la construcció d'una societat més justa, inclusiva i amb consciència ecològica (Moragues-Faus & Magaña-González, 2022). Segons la FAO, el dret a una alimentació digna i adequada, és un dret humà internacional de llarga vigència amb què molts països estan compromesos (FAO, 2024).

Durant el 2023, al voltant del 29,6% de la població mundial (2.400 milions de persones) no tenia accés a aliments nutritius suficients, és a dir, patia inseguretat alimentària. A més, més de 3.100 milions de persones al món -el 42%- no podien permetre's una dieta sana. Les dones i les persones en risc d'exclusió social són els grups més afectats pels dos problemes esmentats (FAO et al., 2023).

A Espanya, el 13,3% de les llars pateix inseguretat alimentària, cosa que afecta aproximadament 2,5 milions de llars i, en conseqüència, unes 6.235.900 persones a tot el país. Per posar-ho en perspectiva, aquesta xifra equival a tota la població de les regions combinades de València i les Illes Balears. Aquestes xifres han augmentat després de la pandèmia de COVID-19, posant de manifest el component estructural d'aquest problema entre les llars espanyoles (Moragues-Faus & Magaña-González, 2022).

2.3. Prevenció de la pèrdua d'aliments mitjançant la redistribució a entitats socials

Els dos problemes esmentats, les PMA i la inseguretat alimentària, no es poden relacionar directament encara que plantegin una paradoxa ètica.

Tal com recull la jerarquia europea del malbaratament alimentari adoptada per la llei catalana 3/2020 (Parlament de Catalunya, 2020; CREDA-UPC-IRTA i DARPA, 2019) i diverses normatives europees (Comissió Europea, 2019), la donació d'excedents alimentaris per a consum humà es considera la segona acció preferent per prevenir les pèrdues i el malbaratament alimentari. Així, destacant que només és la solució última a tots dos problemes, la redistribució d'excedents alimentaris del camp a col·lectius que pateixen inseguretat alimentària a través de bancs d'aliments i altres entitats socials es podria considerar una solució temporal.

A més, tenint en compte que tradicionalment els aliments distribuïts per les entitats socials consistien principalment en fruits secs i conserves, la introducció de fruites i verdures

podria millorar l'estat nutricional i de salut dels seus usuaris (FEBA, 2020; Moragues-Faus & Magaña-González, 2022). A més, promouria l'adopció de dietes sostenibles en augmentar el consum de productes frescos, locals i de temporada.

2.4. Bones Pràctiques

Des de fa anys, hi ha organitzacions que duen a terme pràctiques basades en la recollida d'aliments per redistribuir-los entre grups de persones necessitades. Al llarg del temps, les tipologies d'organitzacions i pràctiques s'han diversificat i adaptat a les noves necessitats i demandes de la societat. Hi ha moltes pràctiques que, encara que no cobreixen el buit d'evitar la pèrdua d'aliments als camps redistribuint-los a consumidors en situació de vulnerabilitat, poden servir d'inspiració per al projecte Soulfood.

3. Objectius

Tenint en compte la necessitat de reduir els nivells actuals de PMA, en particular a la producció primària, i els alts nivells d'inseguretat alimentària, l'objectiu principal d'aquesta investigació sobre les bones pràctiques (BP) existents en la distribució d'excedents d'aliments és analitzar el panorama general de les diferents BP existents, i en concret, sobre la manera com eviten les pèrdues d'aliments mitjançant la connexió de productors amb les entitats socials. Aquesta investigació té un doble objectiu:

- **Identificar les BP existents**: identificar les BP existents sobre connexió entre productors locals i iniciatives socials de distribució alimentària.
- **Dissenyar possibles solucions**: les troballes obtingudes a l'apartat anterior seran vitals com a base fonamental a partir de la qual s'extrauran solucions que s'incorporaran a l'eina digital proposada.

4. Metodologia

Per assolir els objectius esmentats, es va aplicar una combinació de metodologies. En primer lloc, es va realitzar una investigació documental sobre les bones pràctiques existents que connecten productors i entitats socials de redistribució d'aliments, principalment a escala europea (també, Regne Unit i Israel). En segon lloc, es va definir un conjunt de criteris i una plantilla per registrar i caracteritzar les BP. En tercer lloc, es van confrontar les BP trobades a través de diferents canals i bases de dades disponibles i es van introduir a la plantilla. En quart lloc, per obtenir la informació necessària de cada bona pràctica, es va contactar amb elles per correu electrònic i, en cas necessari, es van fer entrevistes individuals en línia. Finalment, es van seleccionar les BP més adequades per connectar els productors locals i les entitats socials de distribució alimentària, i es van classificar posteriorment en 3 tipologies principals. A més, es van afegir a l'informe altres BP que no encaixaven plenament en cap categoria, però que eren molt interessants i de les quals es podien extreure ensenyaments.

4.1. Definició dels criteris i elaboració d'una plantilla per registrar les bones pràctiques

En primer lloc, es van definir els criteris generals que caracteritzaven allò que s'ha considerat una BP. La columna vertebral del marc va ser la pròpia experiència d'Espigoladors, unida a les necessitats exposades al projecte Soulfood. A més, es va dur a terme una investigació documental per identificar les BP. També es va demanar l'assessorament del consorci per ajustar els criteris finals a l'àmbit i els objectius del projecte Soulfood.

La plantilla dissenyada per caracteritzar i confrontar cadascuna de les BP identificades a la Taula 1.

Taula 1. **Paràmetres recollits de les bones pràctiques identificades.**

Tipus de paràmetres	Paràmetre	Descripció
Perfil de la bona pràctica	Font	Com/on hem trobat aquesta bona pràctica (lloc web)
	Nom	Nom de la bona pràctica
	País	On es produeix
	Abast geogràfic	Altres països on opera
	Any d'inici	
	Aquesta acció està conclosa o en curs?	L'acció encara està passant?
	Informació de contacte	Contactes rellevants
	Tipus de bona pràctica	Redistribució, Eina digital, Botiga directa/ Supermercat cooperatiu/Espigolada/Projecte agroecològic/Venda imperfecta de productes/ Processament de valor afegit...
	Motiu i objectius de l'acció	
	Actor(s) implicat(s) en la implementació	
	Tipus de finançament	
	Sostenibilitat de l'acció en el temps	
Impacte de la bona pràctica	PMA evitades	Impacte de la quantitat d'aliments recuperats
	Impacte ambiental	Indicadors rellevants: és a dir, estalvi de CO_2/ aigua/terra de conreu
	Impacte social	Indicadors rellevants: per exemple, llars ateses/ racions d'aliments servides
	Impacte econòmic	Euros estalviats a projectes socials
Impactes per als agricultors	Reptes de la participació dels agricultors	Els problemes que afecten els agricultors a l'hora de participar
	Perfil dels agricultors	Petita/mitjana/orgànica/convencional...
	Beneficis obtinguts pels agricultors	Material (declaracions d'impostos)/immaterial (bona acció)
Impacte per a les entitats socials	Perfil de l'entitat social	Banc d'aliments/ Cuina comunitària/ etc.
	Principals reptes de l'entitat social en la implementació.	Problema trobat pels projectes socials relacionats amb les PMA
	Prestacions obtingudes per entitat social i necessitats cobertes	
	Necessitats encara no cobertes	
Informació addicional	Principals recursos necessaris per dur a terme la BP	Recursos humans/maquinària/vehicles/ instal·lacions de refrigeració/etc...
	Reptes, dificultats i barreres identificades	
	Lliçons apreses	

4.2. Investigació documental

Inicialment, s'identifiquen 45 projectes/iniciatives candidates a ser examinades com a Bones Pràctiques. Les principals fonts d'informació van ser:

- Coneixements propis dels socis implicats en la tasca. Inclou: 2 enviats per Boroume (Israel/Grècia), 2 enviats per AFL, 1 enviat pel municipi romà.
- Plataforma de la UE de Pèrdues i Malbaratament Aliments
- Centre de prevenció de pèrdues i residus d'aliments de la UE
- Informes del JRC:
  - √ Caldeira, Carla; de Laurentiis, Valeria; Sala, S. (2019). Assessment of food waste prevention actions. Development of an evaluation framework to assess performance of food waste prevention actions https://doi.org/10.2760/9773.
  - √ Candeal, T., Brüggemann, N., Bruns, H., Casonato, C., Diercxsens, C., García-Herrero, L., Gil, J. M., Haglund, Y., Kaptan, G., Kasza, G., Mikkelsen, B. E., Obersteiner, G., Pires, I. Vaninlorpen, R., J. Vaninilorpen. E., Vittuari, M., Watanabe, K. i Sala, S. (2023). Tools, best practices, and recommendations to reduce consumer food waste – A compendium. Publications Office of the European Union.
- Base de dades Share city
- Base de dades REFRESH
- EcoWaste4Food
- CEU FOOD SECURITY HUB
- Projectes realitzats en relació amb les PMA (per exemple, el projecte FoodRUs)

Geogràficament, aquestes pràctiques representen exemples de tot Europa: principalment Espanya, Portugal, França, Alemanya, Bèlgica, Itàlia, Grècia, Lituània, Romania i uns quants del Regne Unit. (També iniciatives que operen arreu del món).

4.3. Selecció de BP

En la nostra primera recerca, es van trobar moltes bones pràctiques interessants de redistribució d'excedents d'aliments. Tanmateix, va ser difícil identificar iniciatives que complissin estrictament els criteris del projecte SOULFOOD. Vam trobar sobretot que, a causa de la complicada logística que implica el procés de recuperació dels aliments directament dels camps, només s'han trobat en aquesta categoria organitzacions d'espigolament com Espigoladors (Espanya) o The Gleaning Network (Regne Unit).

Per una altra part, l'únic altre tipus d'organitzacions que recuperaven fruites i verdures fresques directament de les explotacions agrícoles eren les que compensaven els productors amb fons -o prestacions equivalents- que cobririen el preu de cost dels productes donats i la mà d'obra necessària per a la recol·lecció. Ara bé, quan s'examina la qüestió des d'un punt de vista més general (recuperar els excedents d'aliments i redistribuir entre organitzacions benèfiques alimentàries) trobem una llista bastant completa de projectes. En examinar-los en detall, es va constatar que representava un ventall molt ampli d'iniciatives que s'ocupava de les PMA i de la seva redistribució a través d'una miríada d'estratègies.

Per tal de mantenir l'informe de Bones Pràctiques centrat en l'àmbit del projecte Soulfood (connexions directes entre el sector primari i les entitats socials) es va decidir fer una nova mirada als mecanismes de selecció utilitzats. En col·laboració amb la resta del consorci del projecte, es van racionalitzar els criteris, establint que només es contemplarien projectes i iniciatives que vinculessin productors primaris i entitats benèfiques alimentàries o, si més no, especialitzessin una d'aquestes dues àrees. Em va entendre que encara hi podia haver lliçons per aprendre sobre el tema de la redistribució els excedents d'aliments.

4.4. Caracterització de BP: correus i entrevistes

Un cop reduïts els criteris de selecció, es van trobar 30 exemples de diferents bones pràctiques. La major part de la informació bàsica es va recollir mitjançant una cerca exhaustiva a les webs dels diferents projectes. Es va trobar informació més detallada enviant un correu electrònic breu o realitzant una breu entrevista en línia de 30 minuts. En total, es van rebre unes 24 respostes dels qüestionaris enviats i es van realitzar un total de 10 entrevistes en profunditat amb el personal rellevant de cada projecte. Amb tota aquesta informació recollida, va ser el moment de procedir a l'anàlisi de dades per poder extreure conclusions útils. Per tant, es van identificar, seleccionar i caracteritzar un total de 24 bones pràctiques que compleixen els criteris de recerca.

5. Resultats

Les 24 bones pràctiques identificades s'han analitzat amb detall i els perfils individuals de cada pràctica es poden trobar a l'Annex 1. Les BP identificades i seleccionades es van classificar en les tres categories següents:

5.1. BP que connecten productors amb entitats socials

Durant la investigació, només es trobaran uns pocs projectes que mostraran una connexió directa entre els productors primaris (agricultors) i les entitats socials (organitzacions benèfiques alimentàries). La majoria de les iniciatives de redistribució d'aliments examinades, s'ocupen dels excedents alimentaris recuperats de la indústria, dels supermercats, etc. A més de la qüestió logística de traslladar els aliments del camp al client final, va quedar clara la diferència entre recuperar els aliments ja recollits o haver de reconèixer directament els camps on creixen. Quan un agricultor té excedents sense vendre ja recollits, l'organització benèfica només ha de carregar-los i traslladar-los als punts de distribució o directament a les organitzacions benèfiques de primera línia. Ara bé, quan s'ha de recol·lectar o espigolar els excedents, normalment ho fan amb una organització basada en el voluntariat, la qual cosa implica una complexa logística per tal que el voluntariat i el material necessaris arribin als camps agrícoles, sovint fora del seu abast. Aquesta qüestió (collita o no collita) defineix la forma en què un projecte ha d'afrontar els seus costos i logística, per la qual cosa aquesta categoria se subdivideix en dos blocs.

D'una banda, hi havia les iniciatives que cullen els excedents de fruites i hortalisses directament dels camps (principalment organitzacions d'espigolament o projectes i iniciatives que s'associen amb una organització d'espigolament). D'altra banda, hi havia les iniciatives que recuperen les fruites i hortalisses fresques directament dels agricultors/productors, però en aquest cas, els productes ja han estat recol·lectats per l'agricultor (amb compensació o sense per part de les entitats socials). Posteriorment, es va comprovar que com més estratègies existien que permetien compensar l'agricultor per la donació d'aliments, més probable era que col·laboressin amb el projecte i donessin els excedents d'aliments a les entitats socials.

Directament del camp:

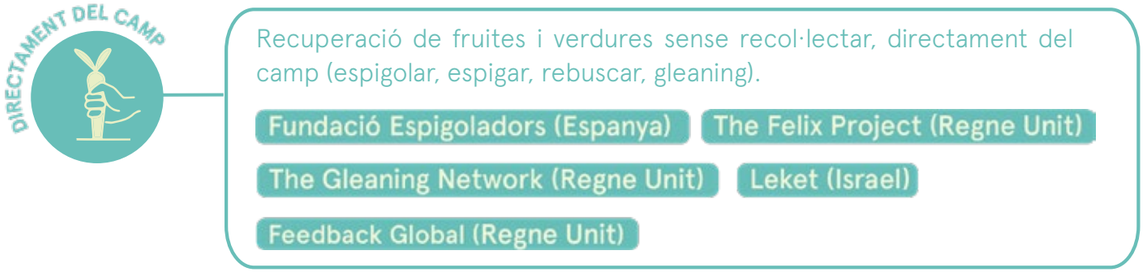

Aquest bloc inclou les BP que recuperen fruites i hortalisses fresques sense valor comercial i amb risc de convertir-se en pèrdues alimentàries, directament del camp on s'han cultivat. Aquests aliments frescos es deixaven als camps després de la collita principal (per diferents motius exposats anteriorment en aquest informe) i solien destruir-se quan el pagès llaurava la terra per preparar la collita següent. Recuperar aquestes fruites i verdures és clau per evitar la pèrdua d'aliments. No obstant això, requereix mà d'obra per classificar i recol·lectar les comestibles, així com logística per emmagatzemar-les i transportar-les a les entitats socials. A més, depenent de la durada d'aquest procés i de les temperatures exteriors, la BP també ha de considerar la possibilitat d'emmagatzemar aquests productes en instal·lacions refrigerades.

En alguns casos, com el de la **Fundació Espigoladors**, les donacions es lliuren majoritàriament al lloc de recol·lecció a les entitats socials (compartint les despeses de transport). Així i tot, algunes de les entitats socials no disposen de mitjans de transport propis, per la qual cosa una part dels productes espigolats han de ser transportats a les entitats socials que després els redistribuiran entre els usuaris. En altres casos, per exemple alguns projectes d'àmbit nacional com alguns Bancs d'Aliments, **Leket** a Israel o **The Felix Project** al Regne Unit, els productes espigolats viatgen fins a un magatzem central gestionat pel mateix projecte. Allà es processen, classifiquen i assignen a les diferents entitats socials a què es donaran. La traçabilitat sembla un altre element clau a tenir en compte en el procés de donació d'excedents d'aliments frescos (seguretat alimentària).

Un tercer model diferent seria el sistema utilitzat per **The Gleaning Network**, també al Regne Unit. Se centren en la relació amb els pagesos i recorren a voluntaris per recollir els excedents. Tot i això, el seu enfocament consisteix a establir una associació amb altres organitzacions benèfiques de primera línia en l'àmbit alimentari (Brighton and Hove Food Partnership, Regne Unit). Altres organitzacions de l'associació s'ocupen de tota la logística i els reptes relacionats amb l'emmagatzematge d'aliments frescos i la redistribució entre organitzacions benèfiques i menjadors comunitaris. Paral·lelament, també treballen amb els agricultors per ajudar-los a vendre part dels seus productes de segona qualitat dins de l'associació com a forma de compensació. Es tracta d'una estratègia molt eficaç per mantenir els agricultors compromesos i a bord, sense deixar de subministrar excedents a persones en situació vulnerable.

A més, la majoria dels entrevistats van coincidir que la logística i els costos implicats en la recol·lecció, l'emmagatzematge i el transport segur dels productes frescos han de tenir una

forta font de finançament (privada o pública) i estar ben gestionats. Sembla que hi ha correlació entre les organitzacions benèfiques que inverteixen fortament en la recuperació d'aliments, i els seus èxits a prevenir les PMA. Específicament, el cost extra de collir els excedents rebutjats directament del camp i la gestió dels voluntaris semblaven ser les qüestions més problemàtiques. Hem comprovat que 3 models diferents aborden els costos esmentats:

El cas de **Leket** a Israel funciona segons un model en què els espigoladors són treballadors remunerats. Leket és una organització amb una llarga trajectòria i un fort suport financer, cosa que li permet cobrir els costos de pagar als treballadors i desplaçar-los per tot el país per espigolar els excedents disponibles. Com a resultat, el seu impacte és un dels més notables de totes les BP d'aquest informe.

A més, altres organitzacions, com ara la Fundació Espigoladors a Espanya o The Gleaning Network, OxfordFoodhub i UK Harvest al Regne Unit, treballen amb un model de voluntariat per ocupar-se de la recollida d'excedents. Així i tot encara que el treball en si sigui gratuït, els costos associats a la gestió i coordinació dels voluntaris suposen una càrrega pesada en el pressupost de l'organització. També hi ha el repte de portar els equips de voluntariat, i tot l'equip necessari per fer la collita, als camps de cultiu. Aquests sovint es troben fora de l'abast del transport públic, i l'organització haurà de sufragar les despeses de viatge dels voluntaris. Així, doncs, el finançament disponible de l'organització per al desenvolupament del voluntariat, en definirà l'impacte i en restringirà la quantitat d'aliments frescos que el projecte sigui capaç de recuperar.

Un darrer model que s'ha descobert és un sistema pel qual es compensa els mateixos pagesos per la seva feina, perquè puguin fer ells mateixos la collita. La major part de les vegades que un agricultor pateix pèrdues alimentàries, es deu als baixos preus. Si els agricultors no recullen les seves pròpies collites per vendre-les perquè els preus són baixos, segurament no les colliran a costa seva per regalar-les a la caritat. A gairebé totes les BP europees analitzades, era difícil accedir als agricultors i als seus excedents perquè els projectes no disposaven de mitjans per compensar els agricultors per les seves pèrdues. Una bona solució per a aquest problema és augmentar el finançament (privat o públic). Per exemple, el govern del Regne Unit ha estat invertint molt en la distribució d'aliments i algunes de les BP que hem identificat (Fareshare UK o el Projecte Felix) tenen un pla de compensació per cobrir els costos del pagès que recull l'excedent i el prepara per a la donació.

Productes ja collits

Excedents de productes frescos ja collits de magatzems de les explotacions agrícoles o productes sobrants de mercats de productors.

Boroume (Grècia) · Recup (Itàlia) · Fundació Espigoladors (Espanya) · Fareshare (Regne Unit) · Fruta Feia (Portugal) · FoodBack (Espanya) · Lithuanian Food Bank / Maisto Bankas (Lituània) · Roman Regional Food Bank (Romania) · The Felix Project (Regne Unit) · Leket (Israel)

En aquest bloc, les BP analitzades són les que recuperen fruites i verdures fresques, ja collides i emmagatzemades, però sense valor comercial per a l'agricultor. Aquests aliments frescos són comestibles i encara conserven tot el valor nutritiu, però són susceptibles de convertir-se en pèrdua alimentària perquè han estat rebutjats pels mercats. Sovint, es tracta d'excedents de fruites i hortalisses descartades per raons estètiques. Normalment, des de la perspectiva de la pagesia, els costos associats a la seva collita es compensen amb els beneficis obtinguts venent la resta de la collita comercialitzable. Aquests aliments frescos es poden recuperar directament de les explotacions, els magatzems o els mercats agrícoles. Solen estar ja emmagatzemats i llestos per ser transferits a una entitat social, però pot ser necessari classificar-los i seleccionar-los. La logística de rescatar aquests aliments no és tan complexa com la d'espigolar, ja que els mercats i els magatzems són més accessibles per als voluntaris que els camps agrícoles. Tot i així, els projectes que vulguin recuperar aquests aliments han de tenir en compte el format de càrrega dels excedents.

En el cas dels magatzems dels agricultors, la majoria de les organitzacions de la categoria anterior també rescaten i redistribueixen aliments ja recol·lectats a les instal·lacions dels agricultors (per exemple: Fundació Espigoladors, Leket, Gleaning Network, Felix Project) perquè mantenen una relació permanent amb el sector primari. Normalment es tracta de productes classificats, i els agricultors poques vegades tenen un pla B per a aquests aliments frescos imperfectes, però perfectament comestibles. Com que aquestes organitzacions estan en contacte regular amb els agricultors per proveir-se dels excedents, quan els productes ja collits també estan disponibles, només han de posar en marxa les seves cadenes logístiques per transferir-los a les entitats socials, juntament amb les fruites o verdures espigolades. Tot i això, hi ha un conjunt d'organitzacions que no accedeixen directament als camps agrícoles. Al seu lloc, s'han especialitzat a recuperar productes frescos que ja han estat recol·lectats amb la intenció de vendre'ls, però que han acabat perdent el valor comercial. Si no són recuperats pels projectes, esdevenen residus alimentaris.

Després d'examinar detingudament els diferents estudis de casos, aquest grup s'ha dividit entre les organitzacions especialitzades a recuperar els productes frescos, peribles i no venuts després d'un mercat de pagesos, o els projectes que se centren més en els productes frescos rebutjats dels mercats de distribució a l'engròs i la indústria agroalimentària.

Mercats agrícoles:

Quan es fa una recerca exhaustiva, als països on els mercats agrícoles continuen sent habituals, la pràctica de recuperar els productes no venuts està força estesa. A Europa i a la resta del món industrialitzat hi ha molts projectes comunitaris a petita escala. De vegades es tracta simplement d'un grup de veïns i veïnes sense paraigües d'una organització o fins i tot de la pròpia organització del mercat agrícola, que s'associa amb un banc d'aliments local. Aquestes iniciatives no s'han inclòs a l'informe. Tot i això, hi ha dos exemples a Europa en què aquest model operatiu és fonamental per al seu desenvolupament, i poden aportar algunes lliçons valuoses per a aquest tipus de recuperació d'aliments:

- A Grècia, **Boroume** utilitza un enfocament holístic per reduir el malbaratament d'aliments i la inseguretat alimentària al país. Un dels seus programes més veterans és «Boroume al mercat del pagès». Fins ara aquest programa, juntament amb altres de l'organització, ha recuperat més de 1.000 tones d'aliments frescos i hortalisses que han arribat a gairebé 650 organitzacions benèfiques alimentàries de primera línia. En concret, aquest programa ha servit a més de 90 organitzacions benèfiques de les zones d'Atenes i Salònica. Utilitzant grups de voluntariat, recuperen una part dels productes frescos no venuts de les parades del mercat, especialment els que no tenen cap probabilitat de vendre's (això suposa un benefici ocult per als agricultors, ja que no han de carregar i tornar als seus locals productes susceptibles de convertir-se en residus). Ho fan mitjançant acords previs amb els mateixos agricultors i, com que no tenen instal·lacions d'emmagatzematge, organitzen que les entitats socials els vinguin a recollir in situ. A continuació, les entitats benèfiques locals els distribueixen entre els seus beneficiaris.
- Un altre exemple és **Recup**, a Itàlia. Utilitzen un model similar per recuperar regularment aliments frescos no venuts dels mercats de Roma (10 mercats) i Milà (9 mercats). Recorren a grups de voluntariat dirigits i coordinats per un petit equip de personal a temps parcial. Els voluntaris es posen en contacte amb els pagesos, recullen, classifiquen, organitzen els aliments recuperats i gestionen les donacions a les organitzacions benèfiques (normalment també in situ). Treballen amb un model de voluntariat i al llarg dels anys han establert relacions sòlides amb els mateixos mercats de pagesos i disposen d'instal·lacions d'emmagatzematge i logística als locals dels mercats. Amb aquesta estructura operativa, actualment Recup aconsegueix recuperar 11 tones d'aliments a la setmana que arriben a més de 4.000 persones.
- Per acabar, la **Fundació Espigoladors**, en col·laboració amb l'ajuntament de Reus i el projecte social El Roser, està a punt de posar en marxa un projecte pilot similar. Han identificat un dels únics mercats agrícoles de la província, que se celebra dues vegades per setmana. L'associació ja ha aconseguit una de les parades del mercat. Aquest lloc serà gestionat per voluntaris de la Fundació Espigoladors i recuperarà les verdures no venudes al final del mercat a partir del maig del 2024.

Aquestes organitzacions són molt bons exemples d'un model que no depèn en gran mesura de la logística de transport, emmagatzematge i lliurament. Tot i així, si se n'observen les xifres d'impacte al llarg dels anys, han aconseguit recuperar grans quantitats de fruita i verdura fresca no venuda amb un alt valor nutritiu i pal·liar l'impacte mediambiental del malbaratament alimentari dels mercats de pagesos. A més, aquestes organitzacions utilitzen les activitats de recuperació

d'aliments no només per lluitar, sinó també per conscienciar sobre el problema real de les pèrdues i el malbaratament alimentari. Mentre Recup se centra més a promoure la ciutadania activa, Boroume duu a terme diferents programes educatius per a totes les edats. Aquestes organitzacions depenen d'una combinació de finançament públic i privat per a aquesta finalitat, i el finançament públic és parcialment escàs tant a Itàlia com a Grècia. Segons les mateixes organitzacions, la recuperació d'aliments és costosa i l'escàs finançament és un dels principals factors restrictius que afecten l'impacte de les seves accions (és a dir, quantes PMA poden evitar i quanta gent poden ajudar).

Mercat majorista/Indústria alimentària:

Els mercats agrícoles de tot Europa són diversos, però en general no representen els percentatges més grans de pèrdues i malbaratament alimentari a nivell primari. Les grans empreses agroalimentàries i els mercats majoristes i de distribució, que són fora de les nostres principals ciutats, tendeixen a representar la major part dels residus de fruites i hortalisses fresques.

Les pràctiques més reeixides que s'han identificat per a aquest informe tendeixen a imitar el funcionament de les mateixes empreses. S'ha comprovat que les iniciatives de més èxit solen ser les de les grans organitzacions que utilitzen un model "business-to-business" amb l'ajuda de la tecnologia:

- Un dels exemples més antics d'aquest informe és **Fareshare UK**. Nascuda com una empresa de responsabilitat social d'una de les cadenes de supermercats més grans del Regne Unit als anys 80, actualment ha aconseguit una projecció nacional prestant servei a 8.500 organitzacions benèfiques locals i redistribuint més de 50.000 tones d'excedents alimentaris procedents de fonts molt diverses, inclòs el sector primari. Fareshare és una organització benèfica molt sòlida i és l'únic exemple d'aquest informe que compta amb un sistema de compensació ben establert pels donants que pretén compensar els costos de desviar els excedents alimentaris a entitats socials. En concret, dins del sector primari, poden cobrir els costos addicionals de la recol·lecció, la classificació dels aliments i el cost dels contenidors. Això anima els productors de fruites i hortalisses a donar els seus excedents sempre que l'organització benèfica s'ocupi de la seva distribució (Department for Environment Foods & Rural Affairs i The Rt Hon Thérèse Coffey MP, 2019).

- Un altre exemple d'èxit és **Fruita Feia** ("Fruita Lletja"). Es tracta d'un model d'origen portuguès que pretén reduir el malbaratament alimentari del sector primari mitjançant un model comercial. Recuperen fruites i verdures dels camps agrícoles de Portugal que han estat rebutjades pels principals mercats a causa de la seva mida, forma o altres raons estètiques. Funcionen amb un model comercial, i això els permet superar la majoria dels reptes principals que han destacat altres BP en aquest informe. Fins ara, han evitat més de 5.500 tones de residus alimentaris. No tenen capacitat per arreplegar els productes rebutjats amb voluntaris o models alternatius. En canvi, utilitzen els ingressos generats per les vendes de «fruita lletja», per pagar als productors un preu just per aquelles fruites i verdures que no compleixen la normativa del mercat o els requisits dels compradors. Aquest pagament sol cobrir els costos de producció i deixa cert marge per cobrir també els costos laborals de la recol·lecció. Tot i que el seu innovador plantejament no va tenir gaire acceptació al principi, ha esdevingut un model de gran èxit que recupera aliments de gairebé 400 productors primaris de tot el país. El seu model adopta la forma d'una empresa social i, curiosament, incorpora alguns elements que permeten transferir

alguns excedents de fruites i hortalisses a entitats socials, aconseguint aproximadament 400 beneficiaris individuals per setmana. (És a dir: als consumidors que s'adhereixen al seu programa se'ls assigna per defecte una cistella a la setmana. Si el client no recull la cistella, aquesta es redirigeix a entitats benèfiques, però se'l segueix cobrant).

- El principal Banc d'Aliments de Barcelona promou un model molt innovador que anomenen **Foodback**. Ho fan en col·laboració amb el centre de distribució d'aliments frescos principal de la ciutat: Mercabarna i l'ajuda operativa d'una empresa social: Formació i treball. Cada dia entren a Mercabarna tones de fruites i verdures envasades. Una part es rebutja degut a raons estètiques, per envasos i etiquetats erronis o per la proximitat de la data de caducitat. Fer front a aquests residus suposa un cost addicional per als distribuïdors, ja que Mercabarna cobra certes tarifes per desfer-se dels residus orgànics. Utilitzant un model híbrid de voluntaris i personal, ofereixen als distribuïdors l'oportunitat d'alleujar els costos de gestió de residus alimentaris, alhora que els permet donar fruites i verdures de la indústria alimentària catalana en bon estat. Aquest sistema compta amb l'ajut de la Llei 3/2020, d'11 de març, de Prevenció de la Pèrdua i el Malbaratament d'Aliments (Parlament de Catalunya, 2020), que, d'acord amb la normativa de la UE, exigeix que els distribuïdors d'aliments disposin d'estratègies per prevenir les PMA. La iniciativa Foodback ajuda els distribuïdors a convertir el seu possible malbaratament alimentari en valuoses donacions que beneficien persones necessitades. A més, el marc jurídic espanyol facilita la quantificació i atribució de valor econòmic a aquestes donacions, cosa que es tradueix en desgravacions fiscals per als distribuïdors. Aquest incentiu els anima a donar encara més els excedents. Gràcies a aquest enfocament, Foodback registra un volum de negoci anual de més de 1.000 tones de productes frescos donats a unes 75 organitzacions benèfiques de primera línia de l'àrea de Barcelona, que beneficien unes 24.000 persones.

- Un darrer exemple que cal incloure en aquest informe són els bancs nacionals d'aliments que hi ha a tot Europa. Un exemple excel·lent que ha experimentat recentment una transformació total és el **Banc d'Aliments de Lituània: Maisto Bankas**. Després d'anys d'adherir-se al model de distribució tradicional basat en l'assistència social, ha passat a un enfocament més digne. Ara funciona amb un marc de tipus empresarial per garantir la viabilitat econòmica malgrat la manca d'un fort finançament públic. El seu enfocament innovador es troba en la manera com distribueixen els excedents. Utilitzen voluntaris locals als seus punts de distribució per ocupar-se de la logística de recepció i classificació de les donacions i, a diferència d'altres bancs d'aliments, arriben directament als beneficiaris individuals i a les famílies. El procés de donació s'assembla al d'una botiga o supermercat, on s'anima els usuaris a triar aliments sostenibles i saludables. A més, gestionen instal·lacions de transformació a petita escala on transformen grans donacions de productes frescos en conserves de llarga durada, evitant així el malbaratament addicional d'aliments.

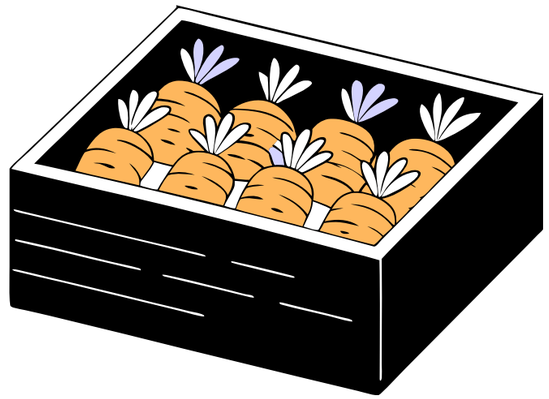

- D'altra banda, el **Banc Regional d'Aliments de Romania** funciona com una iniciativa sociocaritativa a nivell nacional, dedicada a la recuperació, emmagatzematge d'aliments i productes no alimentaris que es troben al límit del període de validesa, però que encara són aptes per al consum. Posteriorment, aquest Banc d'Aliments organitza la distribució, gratuïta i sense discriminació a les organitzacions sense ànim de lucre. Els donants principals solen ser entitats socials que gestionen programes socials que cobreixen les necessitats de grups vulnerables en risc d'exclusió social a Romania. Alhora que treballa darrere d'aquests objectius, el Banc Regional d'Aliments de Romania també treballa contra les PMA.

El 2023, el Banc Romanès d'Aliments va recollir i distribuir més de 551 tones d'aliments, equivalents a 1.103.800 racions, recuperades de ser malbaratades. Aquestes xifres reflecteixen les generoses donacions i els esforços de col·laboració de 20 empreses associades. Amb el seu suport, van poder distribuir aliments a 69 organitzacions no governamentals de Bacau, Lasi, Suceava, Botoșani i Neamt, arribant a més de 32.000 persones necessitades. Tot i això, els reptes recurrents del Banc Romanès d'Aliments són garantir un flux constant de finançament i treballar per aconseguir un entorn jurídic que fomenti les donacions dels productors d'aliments.

Bones pràctiques que connecten el sector primari i entitats socials

FUNDACIÓ ESPIGOLADORS

(Espanya)

Presentació

Lluita contra el malbaratament d'aliments al sector primari mitjançant l'espigolament. Dirigeixen la investigació sobre la quantificació de les pèrdues alimentàries en l'agricultura.

Font principal

Collita directa

Benefici per la pagesia

Social. Possible bonificació fiscal

Negatius

No es pot compensar econòmicament els agricultors.

Positius

Connecta el camp amb la taula amb un model de voluntariat que promou la ciutadania activa.

FEEDBACK GLOBAL

(Regne Unit)

Presentació

Xarxa d'organitzacions que fan campanya contra les PMA. El seu principal soci és The Gleaning Network, que evita la pèrdua d'aliments al sector primari.

Font principal

Collita directa

Benefici per la pagesia

Social. Finançament públic per compensar els costos dels agricultors.

Negatius

No es pot compensar els agricultors.

Positius

Accés a possibles pèrdues d'aliments mitjançant l'associació amb organitzacions d'espigoladors.

UK HARVEST

(Regne Unit)

Presentació

UKHarvest és una organització benèfica d'impacte social i mediambiental dedicada a prevenir el malbaratament d'aliments i la inseguretat alimentària. Utilitzen el menjar com a mitjà per implicar les comunitats i ensenyar la gent a reduir el malbaratament alimentari domèstic.

Font principal

Collita directa

Benefici per la pagesia

Social

Negatius

No es pot compensar els agricultors.

Positius

Accedeix directament a possibles pèrdues d'aliments i compta amb un programa educatiu centrat en la cuina d'excedents alimentaris saludables.

THE OXFORD FOOD HUB

(Regne Unit)

Presentació

Organització local d'espigoladors al servei de la zona d'Oxfordshire.

Font principal

Collita directa

Benefici per la pagesia

Social

Negatius

No es pot compensar els agricultors. Impacte molt localitzat.

Positius

Accés a possibles pèrdues d'aliments mitjançant l'associació amb organitzacions d'espigoladors.

LEKET ISRAEL

(Israel)

Presentació

Organització d'espigoladors que funciona segons un model de treballadors espigoladors. Àmplia xarxa que s'estén per tot el sector agrícola israelià.

Font principal

Collita directa

Benefici per la pagesia

Gestionar més beneficis fiscals per a les donacions d'aliments.

Negatius

Té un impacte comunitari reduït, ja que l'acció voluntària és limitada.

Positius

Funcionen amb un exitós model "business-to-business" que permet un impacte a tot el país.

THE FELIX PROJECT

(Regne Unit)

Presentació

El Projecte "Felix" recull aliments frescos i nutritius que no es poden vendre. Lliuren aquests excedents a organitzacions benèfiques i escoles perquè puguin oferir menjars saludables i ajudar els més vulnerables de la nostra societat.

Font principal

Collita directa.

Benefici per la pagesia

Règim de compensació del Govern.

Negatius

Es podria fer més en matèria de sensibilització

Positius

Gran impacte a la comunitat. La recaptació de fons no és només monetària, sinó també d'equipament.

FRUTA FEIA

(Portugal)

Presentació

Model d'empresa social que compra fruites i verdures «lletges» als agricultors per vendre-les en cistelles setmanals a una xarxa de clients sensibilitzats amb el problema del malbaratament alimentari. La manera com està construït el model garanteix que una part dels productes comprats no es vengui i es transfereixi a organitzacions benèfiques alimentàries.

Font principal

Magatzem

Benefici per la pagesia

Reben un pagament per productes que potencialment descartarien.

Negatius

Només una part de la fruita i verdura recuperada es destina a obres benèfiques.

Positius

Compensen els agricultors que compren els seus productes rebutjats.

BOROUME

(Grècia)

Presentació

L'objectiu és reduir el malbaratament d'aliments i la inseguretat alimentària mitjançant diversos programes, incloent-hi l'espigolament i el mercat agrícola.

Font principal

Mercat de pagesos/Programa d'aprofitament i donació d'aliments

Benefici per la pagesia

Social. Evita carregar i tornar productes no venuts que podrien convertir-se en residus.

Negatius

El finançament limita l'impacte / Dependre de voluntariat és costós i de vegades poc eficaç.

Positius

Disposen d'una àmplia xarxa de voluntariat i mantenen relacions estretes amb el sector primari.

RECUP

(Itàlia)

Presentació

Promou la ciutadania activa per evitar el malbaratament d'aliments.

Font principal

Mercat agrícola

Benefici per la pagesia

Social. Evita carregar i tornar productes no venuts que podrien convertir-se en residus.

Negatius

Impacte molt localitzat.

Positius

El model és totalment replicable en altres mercats agrícoles europeus.

FOODBACK

(Espanya)

Presentació

Programa del Banc d'Aliments de Barcelona que recupera fruita i verdura del centre de distribució principal de la ciutat, Mercabarna.

Font principal

Magatzem

Benefici per la pagesia

Compleixen les lleis catalanes de prevenció de les PMA.

Negatius

No accedeixen directament als agricultors, només als distribuïdors

Positius

Un bon exemple de col·laboració entre els sectors privat i benèfic.

FOOD BANKS EN GENERAL

(incl. Lituània i Romania)

ALIMENTS COLLITS A L'EXPLOTACIÓ

Presentació

Els bancs d'aliments són organitzacions benèfiques que hi ha a tot el món globalitzat. Funcionen amb models diversos, però en general se centren a evitar la pèrdua d'aliments mitjançant la redistribució als necessitats.

Font principal

Múltiples recursos, inclosos els excedents dels pagesos.

Benefici per la pagesia

Social i prestigi.

Negatius

Sol ser difícil accedir a fruites i verdures fresques i proteïnes animals amb una caducitat raonable.

Positius

Promou l'ús eficient dels recursos i la solidaritat ciutadana en la lluita contra el malbaratament alimentari.

FARESHARE UK

(Regne Unit)

ALIMENTS COLLITS A L'EXPLOTACIÓ

Presentació

Enforteixen les comunitats portant aliments en bon estat, que altrament es malbaratarien, a organitzacions benèfiques locals que els utilitzen per ajudar la gent de les seves comunitats.

Font principal

Múltiple: Magatzems, indústria, recol·lecció directa.

Benefici per la pagesia

Rebaixes fiscals i finançament d'indemnitzacions.

Negatius

Accedir als agricultors únicament mitjançant associacions amb organitzacions d'espigoladors.

Positius

L'organització benèfica alimentària més antiga del Regne Unit, amb una gran repercussió a tot el país.

5.2. Bones pràctiques de redistribució d'aliments cap a entitats socials:

En aquest apartat s'examinaran diverses BP que no recuperen aliments directament del sector primari, però sí els excedents (frescs o madurs), susceptibles de convertir-se en residus. Posteriorment, els redistribueixen entre entitats socials o directament a beneficiaris individuals. Així, les diferents iniciatives d'aquest bloc fan referència a aquells projectes que compartiran algunes lliçons sobre els reptes i les àrees clau que cal tenir en compte a l'hora de distribuir aliments a entitats socials. Depenent del tipus d'aliments que redistribueixin, s'han agrupat en redistribució de productes frescos, o BPs que demostren com transformar els excedents d'aliments en menjars nutritius, que després es lliuraran a les entitats socials o als beneficiaris finals. Aquestes dues categories impliquen una logística diferent i plantegen reptes diferents a l'hora de gestionar amb seguretat els excedents alimentaris.

Productes frescos:

Les BP d'aquesta categoria contenen exemples de projectes o iniciatives que recuperen aliments frescos d'indústries, supermercats, càterings, etc. Després, els distribueixen entre entitats socials juntament amb altres aliments menys peribles. La majoria dels obstacles que troben aquests projectes tenen a veure amb la manca de voluntat dels donants per lliurar aliments gratuïts, ja que els suposa una pèrdua econòmica entre altres pors. En el cas dels aliments frescos i les verdures, un problema comú sembla ser que els supermercats i majoristes només inicien la donació quan els aliments estan al final de la seva vida útil. Així doncs, classificar els aliments abans de la seva redistribució es converteix en una cosa primordial. Tot i que el procés de recuperació podria ser similar i implicar una logística semblant, la manera com aquestes BP redistribueixen els productes, mostrarà diferents models i solucions als diferents reptes trobats:

- Una de les BP més completes és dins dels socis del Soulfood: **El Roser**, gestionat per l'ajuntament de Reus (Espanya). Ha forjat una associació duradora entre totes les organitzacions que s'ocupen de la seguretat alimentària de la ciutat. També és un excel·lent exemple de col·laboració intersectorial. Aconsegueix un finançament bo i estable del govern local i incorpora dues empreses socials que s'ocupen de la logística de les donacions i la redistribució. A més, El Roser funciona com a entitat social, subministrant aliments als beneficiaris dels serveis socials. El projecte també gestiona un menjador social a les mateixes instal·lacions. A més, el Centre Social actua com a alberg per a persones sense llar i presta assistència a les persones sense llar de Reus. De fet, aquesta BP podria incloure's a la majoria de les categories d'aquest informe. No només rep els excedents d'aliments i els redistribueix entre una diversa mostra de grups vulnerables, sinó que també té accés al sector primari a través de la seva sòlida associació amb l'organització d'Espigoladors. Contracten el Taller Baix Camp, que és una empresa social que treballa amb persones amb diversitat funcional. S'encarreguen de tota la logística relacionada amb la recuperació de donacions d'aliments excedents (frescs i no peribles) de totes les procedències (sector primari, supermercats, parcs temàtics, fabricants d'aliments, banc d'aliments, indústria agroalimentària, etc.) Un cop recuperats, disposen d'un centre logístic propi per processar aquestes donacions de Reus (7 entitats de distribució). A més, bona part de les donacions rebudes es destinen a proveir El Rebost. Es tracta del centre de distribució d'aliments situat a El Roser. Per dignificar el procés de donació d'aliments, utilitza un model que imita el d'un supermercat. Així, els usuaris dels serveis socials poden triar els aliments que reben. El Rebost, juntament amb la cuina comunitària, està gestionat per una segona empresa social. A més del personal remunerat, el projecte també acull voluntariat per ajudar en les seves operacions habituals. Utilitzant un model combinat de bon finançament, empreses socials i organitzacions sense ànim de lucre que s'ocupen de la seguretat alimentària i els residus, sembla que el centre social. El Roser ha superat la majoria dels reptes que planteja la redistribució d'aliments. Gràcies a les seves associacions, té accés als sectors alimentari primari i manufacturer, i un bon finançament garanteix que la logística i la traçabilitat dels aliments es gestionin d'acord amb normes estrictes. Tot i el finançament per a la logística i la distribució, continuen depenent en gran mesura de les donacions d'aliments, i l'accés a les proteïnes (carn i peix) representa un repte actual.

- De la mateixa manera, **La Botiga**, al Prat de Llobregat, és un projecte de redistribució d'aliments a l'àrea metropolitana de Barcelona. També es tracta d'una associació entre Espigoladors i l'entitat social ABD. De la mà gestionen el centre de distribució d'aliments del municipi. Espigoladors s'ocupa principalment de subministrar productes frescos procedents de les accions d'espigolament. A més, ajuden a transferir els excedents d'aliments frescos de fonts diferents. ABD gestiona el servei pròpiament dit, que funciona segons un model similar al del Roser. Les donacions d'aliments no es lliuren en paquets tancats als beneficiaris individuals. En lloc seu, el local funciona com un supermercat on els productes s'emmagatzemen en prestatgeries i els usuaris poden triar els articles que volen incorporar a la cistella. La principal diferència amb El Roser és que no compten amb un flux de finançament tan constant i necessiten estar constantment a la recerca de noves subvencions per cobrir les despeses de funcionament. A més, no disposen d'un menjador social per donar menjars preparats, per tant necessiten associar-se amb altres organitzacions locals per poder oferir aquest servei.

- Al sud del Regne Unit, **Brighton & Hove Food Partnership** és un altre exemple molt complet i reeixit de com les iniciatives i associacions transversals funcionen de forma més eficient, ja que els diferents membres de la xarxa poden unir recursos i complementar-se entre sí generant un impacte més ampli, evitant més malbaratament d'aliments i arribant a més persones necessitades. La *Gleaning Network* subministra excedents de fruita i verdura del sector primari i altres organitzacions benèfiques rescaten aliments frescos i secs de supermercats, fabricants, empreses de càtering, etc. Es tracta d'un enfocament multidisciplinari que engloba tots dos objectius: Evitar les PMA mitjançant la recuperació i l'educació, alhora que es garanteix el dret a l'alimentació i la seguretat alimentària a les poblacions vulnerables. El seu àmbit d'actuació va més enllà,

ja que el voluntariat i el personal col·laboren en altres aspectes del cicle alimentari, com la sensibilització sobre ambdues temàtiques, l'ajuda als agricultors perquè venguin part dels seus productes, el compostatge comunitari, l'educació i les cuines comunitàries. Un dels seus elements clau és el seu sòlid finançament, que no només depèn del govern local o de la recaptació de fons. A més, tenen un petit model empresarial que ven excedents de verdures i conserves, lloga locals, organitza tallers de cuina i altres activitats per recaptar fons. Són un model molt replicable i, en haver estat pioners en aquesta associació alimentària basada en el lloc, han creat un moviment reconegut a tot el país, amb 95 associacions alimentàries locals a tot el Regne Unit.

- A l'altre extrem de l'espectre dels projectes regionals, **Avanzi poppolo** és un molt bon exemple d'un projecte comunitari de base que es troba a la regió de Puglia a Itàlia. Tot i que en petita mesura i molt localitzats, duen a terme diferents programes de recuperació d'excedents d'empreses agroalimentàries, establiments comercials, cooperatives agràries, etc. No treballen directament amb el sector primari, però demostra que apoderar els ciutadans locals és una bona estratègia per prevenir la pèrdua d'aliments i conscienciar sobre aquesta prblemàtica. Van començar recuperant excedents del sector de l'hostaleria, però també han desenvolupat altres línies de treball com l'educació sobre el malbaratament d'aliments i un programa solidari de frigorífics -7 frigorífics de la comarca que permeten conservar aliments frescos a entitats benèfiques locals-. Han creat una xarxa de voluntariat, donants, entitats socials i altres organitzacions. En el marc de l'intercanvi d'aliments, tots apleguen recursos per superar totes les barreres logístiques que suposa la redistribució dels excedents d'aliments. Associacions alimentàries com aquesta demostren què pot passar quan s'adopta un enfocament coordinat, complex i basat en les característiques locals per impulsar el canvi. Avanzi Poppolo ha treballat un model molt senzill, però eficient que ha recuperat gairebé 90.000 kg d'excedents d'aliments. És altament replicable i ofereixen suport a altres grups comunitaris per establir els seus propis programes locals per intercanviar aliments d'individu a individu. No treballen directament amb els pagesos i no solen fer-ho amb entitats socials. La informació és difícil de trobar a la seva pàgina web, igual que Nevera Solidària.

Aliments cuinats:

Aquesta secció d'iniciatives que s'ocupen sobretot de la redistribució d'aliments és un nombre reduït d'entitats que gestionen la redistribució d'excedents alimentaris en forma de menjars precuinats. Independentment de la manera com obtinguin aquestes donacions, totes aquestes iniciatives comparteixen la necessitat de comptar amb instal·lacions per cuinar i emmagatzemar en fred o en calent els productes cuinats, cosa que afegeix un nivell de complicació a la seva ja intricada logística. També han de tenir en compte el cost i l'aprovisionament de tots els envasos que necessiten per emmagatzemar i donar les porcions individuals de menjar. Aquest informe destaca dues iniciatives que segurament compartiran algunes valuoses lliçons sobre la redistribució d'aliments cuinats entre entitats socials.

- **Refood** és una organització comunitària sense ànim de lucre que opera sobretot a Portugal, però que també arriba a Madrid (Espanya) i Milà (Itàlia). El lema és molt senzill, i això és precisament el que fan: «Salvar aliments, alimentar persones». En col·laboració amb donants, recuperen aliments frescos i secs de diverses fonts, inclòs el sector primari. Els cuinen i redistribueixen menjars calents als usuaris finals del servei. Són una organització basada en el voluntariat i la major part dels recursos se centren en la preparació, emmagatzematge i redistribució d'aliments. Quant a la seva relació amb el sector primari, s'associen amb Fruita Feia, que dona al voltant de 400 cistelles de fruites i verdures lletges sobrants de les seves operacions comercials, com hem descrit anteriorment en aquest informe. Alguns d'aquests aliments frescos són els ingredients principals dels seus plats cuinats, mentre que la fruita donada es col·loca al costat dels plats cuinats per complementar-ne el valor nutricional. Tenen uns 60 punts de lliurament repartits per tot Portugal, i treballen amb un model totalment exportable que es podria reproduir a qualsevol lloc d'Europa. Els voluntaris reben les donacions d'aliments dels socis, preparen els àpats i els lliuren a cada beneficiari. També estableixen associacions amb altres col·laboradors que poden ajudar oferint instal·lacions de cuina, llocs de distribució, envasament, etc.

- De la mateixa manera, **Tàper Solidari** (Aunar Elkartea) opera al País Basc a Espanya en una àrea local ben definida. La principal diferència és que han desenvolupat un model basat en la recuperació i redistribució dels aliments cuinats sobrants dels menjadors institucionals, menjadors escolars, hospitals, menjadors de gent gran, etc. Recuperen els aliments cuinats, els congelen i els lliuren als beneficiaris finals com a producte congelat. També estableixen col·laboracions amb supermercats i indústries, i gestionen alguns excedents de productes frescos (sobretot fruita) per complementar els àpats. Tenen un petit equip de personal i treballen principalment amb voluntariat. Reben la major part del seu finançament de governs i administracions locals que els encarreguen el subministrament de menjars donats als usuaris de serveis socials. La major part del pressupost es destina a gestionar la traçabilitat i garantir un alt nivell de seguretat alimentària en la redistribució dels àpats congelats, així com pagar les factures d'electricitat dels congeladors i els contenidors dels aliments que distribueixen. A Lituània també hi ha una iniciativa similar. L'Ordre de Malta Worldwide Relief es duu a terme des de fa 30 anys i se centra en grups vulnerables de gent gran. Reben donacions d'aliments de diversos donants, alguns procedents de granges i del sector primari. Arriben a més de 2.000 avis amb baixos ingressos a 44 localitats de Lituània i els proporcionen setmanalment menjar calent en termos. Per a ells, el finançament és un problema a l'hora de trobar instal·lacions adequades per cuinar i transportar menjar calent a la gent gran que ho necessita.

Good practices redistributing food among social entities:

AVANZIO POPPOLO

(Itàlia)

Presentació

Projecte dirigit per la comunitat que recupera aliments sobrants de diverses fonts.

Tipus d'aliments donats

Frescos

Benefici per la pagesia

Evita emportar-se a casa possibles pèrdues d'aliments. Social.

Negatius

Promou la ciutadania activa.
Molt replicable

Positius

No es limita als grups vulnerables sota el paraigües dels serveis socials.

ORDER OF MALTA WORLDWIDE RELIEF

(Lituània)

Presentació

Organització benèfica que s'ocupa de la gent gran a Lituània. Ajuden els més vulnerables subministrant-los menjar calent setmanalment.

Tipus d'aliments donats

Cuinats

Benefici per la pagesia

N/A

Negatius

Treballar només amb una petita part de les persones necessitades

Positius

Gran dedicació i bons recursos financers.

EL ROSER

(Espanya)

Presentació

Centre social que gestiona diferents serveis al voltant de la seguretat alimentària. Recupera excedents i redistribueix aliments frescos i cuinats.

Tipus d'aliments donats

Frescos i cuinats (a casa).

Benefici per la pagesia

Social.

Negatius

Manca d'accés a donants de proteïnes animals.

Positius

Model innovador de distribució d'aliments que dignifica les donacions i desestigmatitza.
Col·laboració intersectorial.

LA BOTIGA

(Espanya)

Presentació

Centre de redistribució d'aliments amb valor afegit. Recupera aliments de diverses fonts i te un model innovador de redistribució.

Tipus d'aliments donats

Frescs i cuinats (subcontractats)

Benefici per la pagesia

Social

Negatius

Depèn en gran mesura del finançament públic i el seu personal és limitat

Positius

Model innovador de distribució d'aliments que dignifica les donacions i desestigmatitza.

Good practices redistributing food among social entities:

B&H FOOD PARTNERSHIP

(Regne Unit)

Presentació

Associa a 9 organitzacions locals que es dediquen a la lluita contra el malbaratament d'aliments, la seguretat alimentària i l'economia circular.

Tipus d'aliments donats

Aliments frescos i cuinats als projectes de cuina comunitària.

Benefici per la pagesia

Social i algunes compensacions a través del sistema Fareshare.

Negatius

N/A

Positius

Model altament replicable. Basat en la col·laboració de diferents entitats que uneixen recursos.

TAPER SOLIDARIO

(Espanya)

Presentació

Recuperen excedents d'aliments cuinats i els redistribueixen entre els beneficiaris finals.

Tipus d'aliments donats

Només aliments cuinats (congelats)

Benefici per la pagesia

N/A

Negatius

Els usuaris necessiten tenir instal·lacions per escalfar els aliments. La seguretat alimentària i la traçabilitat són un problema.

Positius

Model digne perquè els usuaris vulnerables no siguin vists utilitzant el servei

REFOOD

(Portugal)

Presentació

Recuperen excedents de moltes fonts i els transformen en deliciosos menjars que redistribueixen a diversos llocs del país.

Tipus d'aliments donats

Només aliments cuinats

Benefici per la pagesia

N/A

Negatius

Dificultat per fer un seguiment dels usuaris. Encara s'està intentant replicar el model a altres llocs (Madrid/Milà).

Positius

Associar-se amb donants d'aliments, però també amb altres empreses que ajudin amb la logística.

5.3. Solucions digitals:

Finalment, després d'examinar diferents organitzacions que fan un treball pràctic per prevenir les PMA i garantir-ne la redistribució segura a les persones que pateixen inseguretat alimentària (amb l'ajuda o no d'eines o plataformes digitals), la part final d'aquest informe se centrarà en un grapat de BP que se centren al voltant d'una eina digital específica que connecta els excedents alimentaris en risc de convertir-se en residus, amb entitats socials que distribueixen aliments a grups vulnerables. Independentment de la font inicial o dels destinataris finals dels excedents alimentaris, la seva eficàcia i èxit depenen en gran mesura de la posada en marxa d'una eina digital que connecti la font amb el client o el beneficiari final a través d'un intermediari tecnològic.

Redistribució com a donacions:

Plataformes digitals que connecten aliments sobrants amb entitats socials i entreguen productes gratuïtament. La seva viabilitat depèn del finançament públic/privat.

S.I.R online platform (Projecte Lowinfood, Itàlia) · Foodiverse (FoodCloud, Irlanda)

Algunes de les Eines Digitals examinades per a aquest informe depenen dels ingressos generats per un model de negoci. Tot i així, es troben algunes BP el nucli de les quals és un enfocament social de la redistribució d'aliments.

- Un bon exemple és el projecte europeu **Lowinfood**, i concretament l'exemple de programari compartit per la regió italiana d'Emilia Romagna, la plataforma en línia S.I.R. Curiosament, utilitza l'estratègia europea de retirades del mercat implantada a alguns països, per redistribuir els excedents de fruites i verdures entre les entitats socials. Aquesta innovadora eina en línia, creada per gestionar les retirades del mercat i facilitar la col·laboració entre organitzacions de productors (OP) i entitats benèfiques. Ajuda a redistribuir fruites i hortalisses fresques que, altrament, es desaprofitarien per evitar l'enfonsament dels preus, a causa de la sobreproducció o de l'escassa demanda de determinats cultius, i les conseqüents majors pèrdues i malbaratament d'aliments. En el marc de les mesures de prevenció i gestió de crisi de la UE, s'han evitat més de 80.000 tones de malbaratament alimentari canalitzant els excedents de productes a famílies necessitades, aprofitant al màxim les compensacions de la UE pels costos de producte, classificació, envasament i transport. De nou, un bon exemple que posa en relleu el fet que quan hi ha una compensació per als agricultors, aquesta té un fort impacte en les donacions d'aliments.

Tot i la seva expansió geogràfica i el seu considerable impacte social, que arriba a més de 150.000 persones a l'any, la plataforma s'enfronta a reptes com ara la reticència dels agricultors a adaptar-se i les limitacions

logístiques més enllà dels límits regionals. Tot i això, la iniciativa subratlla el potencial de les eines digitals per fomentar una redistribució eficient dels aliments, servint de model per a esforços similars a tot Europa, millorant la sostenibilitat tant econòmica com mediambiental. Els avenços futurs se centren a crear centres locals per millorar la distribució i explorar adaptacions per a aplicacions més àmplies, inclosa la gestió de béns no venuts. Aquesta pràctica no només protegeix els preus dels productors durant les fluctuacions del mercat, sinó que també garanteix un subministrament constant d'aliments sans a les poblacions desateses i demostra un model sòlid de gestió alimentària sostenible i socialment responsable.

- Un altre exemple destacat de les eines digitals que fomenten la redistribució socialment responsable d'aliments és la iniciativa irlandesa **Foodiverse**, de FoodCloud. Aquesta plataforma, creada el 2013, representa un enfocament transformador de la gestió dels excedents alimentaris en connectar directament les empreses agroalimentàries que tenen excedents amb organitzacions benèfiques que poden distribuir-los entre els necessitats. FoodCloud utilitza una plataforma tecnològica pròpia que permet a les empreses del sector alimentari, inclosos detallistes, restaurants i proveïdors de serveis alimentaris, carregar informació sobre els excedents d'aliments disponibles. Les organitzacions benèfiques registrades reben notificacions en temps real i poden recollir els aliments, garantint així que arribin a les persones en comptes d'acabar com a residus.Des de la seva creació el 2013, Foodiverse s'ha expandit al Regne Unit i a alguns llocs de Kenya i Indonèsia. Aquesta expansió ha permès a la plataforma evitar el malbaratament de més de 114.000 tones d'excedents alimentaris en perfecte estat i, alhora, donar suport a més de 7.000 organitzacions benèfiques a tot el món. Han estat capaços de millorar la tecnologia i fomentar els seus esforços de prevenció de la pèrdua i el malbaratament d'aliments, i ara utilitzen l'aplicació per connectar directament els excedents de les granges amb socis comunitaris. Per evitar la pèrdua d'aliments als camps, també utilitzen el servei d'espigolament de FoodCloud recorrent a la responsabilitat social corporativa d'empreses privades per dur a terme les operacions d'espigolament, alhora que recapten fons per garantir la viabilitat del projecte.

Tot i el seu èxit, Foodiverse s'enfronta a reptes com l'ampliació de la tecnologia per gestionar volums cada cop més grans d'excedents alimentaris i l'adaptació a les diferents capacitats operatives de les organitzacions benèfiques associades. Aquests reptes posen de manifest la necessitat constant d'avenços infraestructurals i logístics per mantenir i millorar l'eficàcia de les xarxes de redistribució d'aliments.

Redistribució com a benefici:

Un recull de plataformes o eines digitals que recuperen excedents alimentaris i generen benefici econòmic a través d'un model de negoci concret.

Naria (Espanya) Phenix (França)

- Desenvolupada a prop de la regió de València, a Espanya, **Naria** és una empresa tecnològica amb un rerefons social en col·laboració amb l'organització sense ànim de lucre Món 21. Naria ha desenvolupat una eina digital molt completa que permet transferir fàcilment els excedents alimentaris a les entitats socials. El seu objectiu és promoure la inclusió social i reforçar la seguretat alimentària mitjançant una plataforma digital ja activa i plenament funcional que aprofita la traçabilitat "blockchain". Aquesta plataforma innovadora serveix de nexe d'unió entre totes les parts interessades de la cadena alimentària, per tal de recuperar els excedents d'aliments de qualsevol fase de la cadena de subministrament (producció, fabricació, envasament, etc.). La plataforma també pretén facilitar una comunicació fluida i la transparència. A l'altre extrem de la cadena de valor (entitats socials), mitjançant la digitalització de les operacions dins del tercer sector, pretén agilitzar els processos, optimitzar l'assignació de recursos i garantir un accés equitatiu als recursos alimentaris essencials per a tots els membres de la societat, especialment els més necessitats. Tot i que alguns dels seus programes associats a la Fundació Món 21 reben algun finançament públic, funcionen principalment amb un model empresarial que genera ingressos per finançar les seves operacions. Dins del marc legislatiu espanyol, les donacions amb valor taxat donen dret a importants desgravacions fiscals. Naria facilita als donants la sol·licitud d'aquesta desgravació fiscal, cobrant-ne un percentatge com a comissió.

Aquest enfocament permet als donants, inclosos els productors, beneficiar-se de les seves contribucions, alhora que proporciona a Naria els ingressos necessaris per mantenir les operacions. Han col·laborat amb èxit amb diversos distribuïdors d'aliments, fabricants, supermercats i d'altres. No obstant això, el seu principal repte consisteix a accedir al sector primari, en particular als petits i mitjans agricultors, i als excedents que generen directament als camps. Assignar un valor econòmic a les donacions daliments és essencial per obtenir desgravacions fiscals. Si bé això és senzill en el cas de mercaderies comercialitzables, com a palets de magatzem llestos per a la venda, es converteix en un repte molt més gran quan es tracta de valorar les restes de fruites o verdures dels camps agrícoles.

Sense una quantificació i un valor monetari adequats, la sol·licitud de desgravacions fiscals per aquestes donacions resulta pràcticament impossible, cosa que impedeix compensar degudament l'agricultor.

- Una altra eina digital amb vocació social al mercat és **Phenix**. Es tracta d'un model operatiu similar a la popular aplicació Too Good To Go, però més centrat a ajudar els productors d'aliments a evitar la pèrdua que en arribar al consumidor final que paga. Opera a diversos països de la UE amb un model totalment empresarial pel qual rescaten aliments en risc d'esdevenir residus de productors, fabricants, distribuïdors i, especialment, del sector minorista de l'alimentació i els ofereixen a un client final de pagament a través d'un canal comercial alternatiu. D'aquesta manera, es poden permetre compensar els donants d'aliments per la seva pèrdua, alhora que generen ingressos mitjançant la venda dels excedents. La seva solució digital sol centrar-se a ajudar les empreses a organitzar els seus estocs de manera més eficient, prestant especial atenció a les dates de consum preferent. Curiosament, a Espanya, treballen amb un model lleugerament diferent en què ajuden les empreses a evitar la pèrdua d'aliments venent-los més barats quan són a prop del final de la seva vida útil. Els aliments no venuts que encara són aptes per al consum es transfereixen a entitats socials. Duen a terme aquestes activitats utilitzant una plataforma digital que connecta les empreses amb els compradors, però també amb organitzacions benèfiques dedicades a l'alimentació. Amb aquest model híbrid, afirmen evitar que es desaprofitin unes 60 tones d'aliments al dia.

Bones pràctiques sobre solucions digitals:

PHENIX

(França)

Presentació

Ofereixen la plataforma a molts països com a model de negoci (venda d'excedents a través de canals alternatius), però a Espanya tots els aliments recuperats van a entitats socials.

Beneficis pels donants

Compensar els socis ajudant-los a reclamar les desgravacions fiscals per les seves donacions.

Positius

A Espanya, tots els excedents alimentaris dels donants es transfereixen a organitzacions benèfiques.

Negatius

No es pot accedir als excedents no collits ni als petits/mitjans agricultors.

FOODIVERSE (Foodcloud)

(Irlanda)

Presentació

FoodCloud opera amb l'objectiu de reduir el malbaratament d'aliments i fer front a la pobresa alimentària posant en contacte les empreses que tenen excedents d'aliments amb organitzacions benèfiques locals i grups comunitaris que els necessiten.

Beneficis pels donants

L'aplicació proporciona registres i factures rastrejables de les donacions i permet fer-ne un seguiment precís de l'impacte. Els donants gestionen el malbaratament d'aliments complint els objectius climàtics i ESG.

Positius

Tecnologia flexible que es pot integrar als sistemes existents, i ràpida d'implantar a escala. L'aplicació ofereix suport (humà) continu i dedicat. De vegades pot oferir suport logístic.

Negatius

Ampliar el model per adaptar-lo a grans donacions és un repte. Manca de flexibilitat per adaptar-se a les necessitats canviants de les entitats socials.

S.I.R. PLATFORM (sistema de comunicació per retirades) FROM LOWINFOOD PROJECT

(Itàlia)

Presentació

Aquesta innovadora eina en línia, creada per gestionar les retirades del mercat i facilitar la col·laboració entre organitzacions de productors (OP) i organitzacions benèfiques. Ajuda a redistribuir fruites i hortalisses fresques que altrament es desaprofitarien per evitar l'enfonsament dels preus i les conseqüents majors pèrdues i deixalles d'aliments.

Beneficis pels donants

La protecció del preu de venda dels productes, ja que l'aplicació de la mesura de la UE serveix per regular els preus en moments d'excés de producció o de menor demanda. A més, restitueix el producte i reemborsa les despeses de classificació, embalatge i transport del producte a les organitzacions benèfiques.

Positius

La plataforma digital s'ajusta a la normativa de la UE.

Negatius

En formar part d'un reglament europeu, només podeu beneficiar els agricultors que estiguin associats en formes d'organitzacions de productors.

NARIA

(Espanya)

Presentació

Plataforma digital que connecta donants d'aliments amb entitats socials a través d'un senzill procés/interfície. El seu enfocament és social.

Beneficis pels donants

Compensar els socis ajudant-los a reclamar les desgravacions fiscals per les seves donacions.

Positius

Eina digital que permet transferir sense problemes excedents d'aliments frescos a entitats socials.

Negatius

No es pot accedir als excedents no collits ni als petits/mitjans agricultors.

6. Conclusions

- Encara que sigui només una solució temporal i parcial per a les pèrdues i el malbaratament alimentari (PMA) i als problemes d'inseguretat alimentària, hi ha molta bona feina que podrien fer les organitzacions que redistribueixen els excedents alimentaris dels camps a les entitats socials.
- Per abordar el problema real de les PMA, qualsevol organització que treballi aquest assumpte important ha de desenvolupar també una branca educativa per conscienciar sobre les conseqüències mediambientals, socials i econòmiques associades a la problemàtica.
- Són poques les pràctiques que connecten la pagesia amb les entitats socials. Els principals problemes a què s'enfronten semblen ser la manca de logística i finançament, juntament amb la garantia de la seguretat alimentària al llarg de la cadena de subministrament d'aliments.
- Segons el que han après algunes de les bones pràctiques, és primordial compensar els productors primaris per les pèrdues i els costos associats a les donacions d'aliments.
- Ajudar els productors a vendre els seus excedents contribueix a compensar els agricultors i evitar la pèrdua d'aliments. D'aquesta manera, una part dels excedents sempre es posarà a disposició de les entitats socials, ja que assegurarà la seva relació amb la pagesia.
- Aquelles organitzacions a gran escala que utilitzen un model "business-to-business" ajudat per la tecnologia, tendeixen a ser les iniciatives més reeixides en termes d'impacte.
- Mantenir alts nivells de traçabilitat i seguretat alimentària és una gran preocupació per a qualsevol organització que treballi amb la redistribució d'excedents alimentaris.
- Cap de les eines digitals analitzades va aconseguir accedir al sector primari a causa de la complicada logística que comporta i de la necessitat última del factor humà.
- El finançament és sempre un problema. La majoria de les BP analitzades depenen de fons públics per funcionar. Als països on aquests no estan gaire estesos, és difícil aturar el problema de les PMA mitjançant la redistribució a entitats socials. Un model alternatiu és el comercial, en què part dels excedents acaben venent-se i els ingressos generats es destinen a compensar els agricultors, cosa que, al seu torn, genera més donacions.

7. Referències

Caretta, M. A., Mukherji, A., Arfanuzzaman, M., Betts, R. A., Gelfan, A., Hirabayashi, Y., Lissner, T. K., Lopez Gunn, E., Liu, J., Morgan, R., Mwanga, S., & Supratid, S. (2023). Water. In: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, M. Craig, S. Langsdorf, S. Löschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.)]. In *Climate Change 2022 – Impacts, Adaptation and Vulnerability* (pp. 551–712). Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/9781009325844.006

Catalan Parliament. (2020, March 13). *Law 3/2020, of 11 March, on Food Loss and Wastage Prevention*. BOPC.

CREDA-UPC-IRTA i DARP. (2019). *Guia per a la implantació d'un pla de prevenció i reducció de les pèrdues i el malbaratament alimentari a les empreses agroalimentàries*. http://agricultura.gencat.cat/ca/detalls/Noticia/Disponible-la-nova-Guia-per-a-la-implantacio-dun-pla-de-prevencio-i-reduccio-de-les-perdues-i-el-malbaratament-alimentari-a-les-empreses-agroalimentaries

Department for Environment Food & Rural Affairs and The Rt Hon Thérèse Coffey MP. (2019, January 11). *Cutting food waste: game-changing fund opens*. News Story. Gov.UK. https://www.gov.uk/government/news/cutting-food-waste-game-changing-fund-opens

Diaz-Ruiz, R., Costa-Font, M., López-i-Gelats, F., & Gil, J. M. (2018). A sum of incidentals or a structural problem? The true nature of food waste in the metropolitan region of Barcelona. *Sustainability (Switzerland)*, 10(10). https://doi.org/10.3390/su10103730

EU Platform on Food Losses and Food Waste. (2019). *Redistribution of surplus food: Examples of practices in the Member States*. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://food.ec.europa.eu/system/files/2019-06/fw_eu-actions_food-donation_ms-practices-food-redis.pdf

European Commission. (n.d.). *Stakeholder analysis*. EXACT External Wiki ... a Knowledge Base for Our External Partners.

European Commission. (2019, May 3). Commission Delegated Decision (EU) 2019/1597 of 3 May 2019 supplementing Directive 2008/98/EC of the *European Parliament and of the Council as regards a common methodology and minimum quality requirements for the uniform measurement of levels of food waste*. Eur-Lex. https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_del/2019/1597/oj

European Commission. (2021, October 13). *What are "good practices"?* European Website on Integration. https://migrant-integration.ec.europa.eu/page/what-are-good-practices_en

European Parliament and of the Council. (2018). *Directive (EU) 2018/851 of the European Parliament and of the council of 30 May 2018 amending Directive 2008/98/EC on waste*. Official Journal of the European Union. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851

FAO. (2011). Food loss and food waste - Extent, causes and prevention. In *Food Loss and Food Waste: Causes and Solutions.* https://doi.org/10.4337/9781788975391

FAO. (2013). Food wastage footprint. Impacts on natural resources. Technical report. In *Food wastage footprint Impacts on natural resources*. https://doi.org/ISBN 978-92-5-107752-8

FAO. (2014). Food wastage footprint. Full-cost accounting: Final Report. In *Food Wastage Footprint (FWF)*. https://www.fao.org/3/i3991e/i3991e.pdf

FAO. (2024). *Right to food*. The Right to Food. https://www.fao.org/right-to-food/en/

FAO, IFAD, UNICEF, WFP, & WHO. (2023). The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. In *The State of Food Security and Nutrition in the World 2023*. FAO; IFAD; UNICEF; WFP; WHO; https://doi.org/10.4060/cc3017en

FEBA. (2020). *Present challenges and urgent needs of European Food Banks due to COVID-19*. https://lp.eurofoodbank.org/wp-content/uploads/2020/08/FEBA_Report_Survey_COVID_April2020.pdf

Lipinski, B. (2023). Champions 12.3. *SDG TARGET 12.3 ON FOOD LOSS AND WASTE: 2023 PROGRESS REPORT*. https://www.champions123.org

Moragues-Faus, A., & Magaña-González, C. R. (2022). *Alimentando un futuro sostenible: Estudio sobre la inseguridad alimentaria en hogares españoles antes y durante la COVID-19. Informe del proyecto "Alimentando un futuro sostenible."*

Save Food Initiative. (2016). *Save food*. www.save-food.org

UN. (2017). *World population projected to reach 9.8 billion in 2050, and 11.2 billion in 2100 | UN DESA | United Nations Department of Economic and Social Affairs*. UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html

UN General Assembly. (2015). SDG 12. *Sustainable consumption and production*. Sustainable Development Goals (SDG). https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/

Willett, W., Rockström, J., Loken, B., Springmann, M., Lang, T., Vermeulen, S., Garnett, T., Tilman, D., DeClerck, F., Wood, A., Jonell, M., Clark, M., Gordon, L. J., Fanzo, J., Hawkes, C., Zurayk, R., Rivera, J. A., De Vries, W., Majele Sibanda, L., … L Murray, C. J. (2019). Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems. In *The Lancet Commissions* (Vol. 393, Issue 10170). https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)31788-4

WWF-UK. (2021). *Driven to waste : The Global Impact of Food Waste on Farms Aims of study*. https://wwf.panda.org/discover/our_focus/food_practice/food_loss_and_waste/driven_to_waste_global_food_loss_on_farms/

ANNEX 1: Taules de caracterització de les bones pràctiques identificades

B&H FOOD PARTNERSHIP

País
Regne Unit

Cobertura geogràfica
Brighton & Hove, EAST SUSSEX.

Fase d'implementació
En curs i en creixement.

Organització
Gleaning Network, Feedback.

Any d'inici
2003

Tipus de BP
Espigolament i altres activitats que recuperin els excedents d'aliments.

Objectius
Espigolament i altres activitats que recuperin els excedents d'aliments.

Actors implicats
Organitzacions comunitàries, agències estatutàries, empreses locals (explotacions) i residents individuals.

Tipus de finançament
Finançament de donacions públiques i privades.

Hi participa la pagesia?
No

Com impliquen la pagesia?
-

Quantitat de PMA evitades
1.626 tones el 2023 (a tota la Xarxa d'Excedents Alimentaris).

Principals recursos per dur a terme la BP
Gran infraestructura, ja que es tracta d'una organització que acull diferents projectes. Alguns entraran a l'àmbit d'aquest projecte i d'altres no: Espigolar i recuperar els excedents alimentaris és el tema principal que ens interessaria.

Reptes, dificultats i barreres identificades
Finançament, logística, demanda/ competència entre projectes comunitaris que necessiten aliments.

Lliçons apreses
Treballant junts, a Surplus Food Network, es poden crear millors relacions entre projectes per fer front a alguns dels reptes anteriors.

LOWINFOOD

País
Itàlia

Cobertura geogràfica
Emilia Romagna

Fase d'implementació
Prototip

Organització
F&V value chain

Any d'inici
2023

Tipus de BP
Eines digitals

Objectius
Innovació institucional que consisteix en un programari que registra tots els productes hortofructícoles retirats dels mercats per les organitzacions de productors. A més, el programa gestiona la donació a entitats socials dels aliments retirats.

Actors implicats
Productors, organitzacions i empreses de F&V, juntament amb entitats socials.

Tipus de finançament
Projecte de la Unió Europea

Hi participa la pagesia?
No

Com impliquen la pagesia?
-

Quantitat de PMA evitades
-

Principals recursos per dur a terme la BP
-

Reptes, dificultats i barreres identificades
Finançament per pagar la coordinació de les espigolades i la infraestructura per recollir aliments.

Lliçons apreses
-

PHENIX

País

França

Cobertura geogràfica

França, Itàlia, Espanya, NL, PT i BE

Fase d'implementació

En curs

Organització

Phenix

Any d'inici

2014

Tipus de BP

Eines digitals

Objectius

Treballen amb els minoristes i la indústria venent el producte amb risc de convertir-se en residu. Si no els venen, els envien a entitats socials.

Actors implicats

Comerciants i empreses, personal, usuaris/clients/entitats socials.

Tipus de finançament

Model de negoci propi. Petites subvencions per a projectes específics.

Hi participa la pagesia?

No

Com impliquen la pagesia?

-

Quantitat de PMA evitades

150.000 racions diàries (60 tones d'aliments recuperats al dia) a nivell de grup.

Principals recursos per dur a terme la BP

Plataforma digital/personal/logística

Reptes, dificultats i barreres identificades

La quantitat d'aliments frescos és massa gran.

Lliçons apreses

Una empresa pot generar ingressos alhora que evita el malbaratament d'aliments. Fins i tot així n'hi ha prou per redistribuir entre entitats socials.

TAPER SOLIDARIO

País

Espanya (País Basc)

Cobertura geogràfica

Bizkaia

Fase d'implementació

En curs

Organització

Aunar Eljartea

Any d'inici

2015

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Redistribució d'excedents d'aliments transformats.

Actors implicats

Treballadors, tècnics, voluntaris, donants i els usuaris finals (Serveis Socials Registrats).

Tipus de finançament

Finançament públic (principalment ajuntaments que encarreguen la redistribució d'aliments).

Hi participa la pagesia?

No

Com impliquen la pagesia?

-

Quantitat de PMA evitades

50.000 kg d'aliments transformats recuperats.

Principals recursos per dur a terme la BP

Vehicles (2 furgonetes), utensilis i instal·lacions per servir, emmagatzematge calent/fred i instal·lacions de transport.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Saturació de mercats amb el mateix producte que volen distribuir. És difícil fer front a tot alhora.

Lliçons apreses

Bon model per dignificar la redistribució d'aliments. Poden ajudar persones vulnerables que no tenen accés a una cuina per cuinar aliments crus. A més, cal comptar amb tothom: donants, usuaris, administració.

GLOBAL FEEDBACK

País

Regne Unit

Cobertura geogràfica

Regne Unit

Fase d'implementació

En curs

Organització

-

Any d'inici

2012

Tipus de BP

Espigolament

Objectius

Xarxa d'espigoladors de grups comunitaris del Regne Unit.

Actors implicats

Voluntaris, personal, donants d'aliments, recaptadors de fons.

Tipus de finançament

Finançament públic, subvencions, animar els grups comunitaris a recaptar els seus propis fons.

Hi participa la pagesia?

Sí, pagesia de tot el Regne Unit.

Com impliquen la pagesia?

A través del treball d'espigolament i de campanya.

Quantitat de PMA evitades

500 tones d'aliments recuperats.

Principals recursos per dur a terme la BP

Voluntaris, transport, caixes, agricultors i entitats socials.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Logistics

Lliçons apreses

Proporcionen un enfocament comunitari molt replicable i es troben a tot el món.

EL ROSER

País

Espanya

Cobertura geogràfica

Reus, Catalunya.

Fase d'implementació

En curs

Organització

Ajuntament de Reus

Any d'inici

2012

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Una residència per a persones sense llar on proporcionen aliments/ una cuina comunitària/ social on elaboren menjars precuinats per a persones en situació vulnerable. També tenen un sistema de distribució d'aliments que segueix el model d'una botiga/supermercat.

Actors implicats

Ajuntament de Reus/Empreses socials, empresa de logística i entitats socials locals.

Tipus de finançament

Finançament públic (ajuntaments) amb un model de petita empresa (cafeteria in situ).

Hi participa la pagesia?

Yes

Com impliquen la pagesia?

Espigoladors i un petit agricultor agroecològic que porta les cistelles sobrants.

Quantitat de PMA evitades

228.186 kg d'aliments recuperats el 2022

Principals recursos per dur a terme la BP

Infraestructura i personal, una cuina de mida industrial, instal·lacions d'emmagatzematge en fred i en calent, una empresa logística que s'ocupa del transport/emmagatzematge i redistribució i un alberg per a persones sense llar.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Seguretat alimentària, els controls limiten la quantitat d'aliments que cal recuperar.

Lliçons apreses

La importància de poder emmagatzemar aliments i de tenir prou entitats socials per donar-los sortida.

LA BOTIGA

País

Espanya

Cobertura geogràfica

El Prat de Llobregat, Catalunya.

Fase d'implementació

En curs

Organització

ABD i Fundació Espigoladors

Any d'inici

2021

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Superar la inseguretat alimentària, mitjançant la capacitació de les comunitats i la inclusió sociolaboral dels grups vulnerables.

Actors implicats

Espigoladors, ABD, persones usuàries.

Tipus de finançament

Finançament públic (pressupost anual del municipi estable + lloc, electricitat, aigua) i finançament competitiu.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Acord amb l'agricultura pel territori.

Quantitat de PMA evitades

106.664 kg el 2023.

Principals recursos per dur a terme la BP

Magatzem, mitjans de transport adequats, nevera/refrigerador, personal.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Massa demanda/competència entre els projectes comunitaris que necessiten aliments perquè tenen moltes persones usuàries en situació de pobresa alimentària.

Lliçons apreses

Els canvis de paradigma amb aquest calat són molt lents, és molt útil utilitzar entitats socials per a la cobertura de drets bàsics, perquè les entitats afegeixen perícia, experiència, etc, estableixen contractes de licitació llargs, per exemple 10 anys.

ESPIGOLADORS

País

Espanya

Cobertura geogràfica

Catalunya

Fase d'implementació

En curs

Organització

Fundació Espigoladors

Any d'inici

2014

Tipus de BP

Espigolament

Objectius

Recuperar fruita i verdura fresca directament del camp i per distribuir-la directament a entitats socials com El Roser, Bancs d'Aliments, etc.

Actors implicats

Mínim personal / voluntaris / fons per comprar material d'espigolament.

Tipus de finançament

Finançament públic i un petit percentatge dels ingressos procedents d'activitats paral·leles. Com a part d'un projecte diferent, també tenen un centre de producció que transforma aliments descartats (un model d'empresa social).

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Capacitat per presentar certificats de desgravació fiscal.

Quantitat de PMA evitades

2.639 tones d'aliments recuperats des del 2014.

Principals recursos per dur a terme la BP

Personal/furgoneta/caixes/voluntariat.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Manca d'instal·lacions d'emmagatzematge frigorífic i d'accés a la pagesia i voluntat de cooperació.

Lliçons apreses

Cal assegurar un finançament estable i a llarg termini. És fonamental comptar amb les cooperatives agrícoles. La pressió política ajuda a crear el clima adequat. La logística de la recol·lecció consumeix molts recursos.

FOODIVERSE

País

Irlanda

Cobertura geogràfica

Irlanda, Regne Unit, Kenya i Indonèsia

Fase d'implementació

En curs

Organització

Food Cloud

Any d'inici

2013

Tipus de BP

Eines digitals

Objectius

3 centres a Dublín i Irlanda que reben donacions d'aliments i els redistribueixen a entitats socials. App Foodiverse per connectar donants d'aliments amb entitats socials, espigoladors i cuines comunitàries.

Actors implicats

Agricultors, empreses agroalimentàries, detallistes d'alimentació, restaurants, proveïdors de serveis alimentaris, bancs d'aliments i entitats socials.

Tipus de finançament

Actes de recaptació de fons, donacions d'empreses i projectes europeus.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

L'aplicació connecta directament els excedents de les explotacions amb els socis comunitaris.

Quantitat de PMA evitades

114.000 tones d'excedents alimentaris en perfecte estat.

Principals recursos per dur a terme la BP

Equip tècnic de 15 persones, departament de recursos humans de tres persones (gestiona els centres i l'equip tècnic) i equip de desenvolupament comunitari de tres persones.

Reptes, dificultats i barreres identificades

-

Lliçons apreses

-

FELIX

País

Regne Unit

Cobertura geogràfica

Londres

Fase d'implementació

En curs

Organització

The Felix Project

Any d'inici

2015

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Redistribuir els excedents alimentaris entre organitzacions comunitàries de Londres i rescatar aliments en bon estat que s'estan convertint en escombraries per destinar-los a persones en situació vulnerable.

Actors implicats

Personal i voluntaris/patronat/proveïdors i organitzacions comunitàries.

Tipus de finançament

Finançament públic (organitzacions sense ànim de lucre) i donants privats.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Només el 10% dels productes que recuperen procedeix de productors primaris. Petites explotacions majoritàriament, amb un grapat d'empleats.

Quantitat de PMA evitades

13.394 tones d'aliments rescatats de 352 proveïdors. El 8% de tots els excedents alimentaris del Regne Unit.

Principals recursos per dur a terme la BP

Magatzems, furgonetes, personal, voluntariat i instal·lacions frigorífiques.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Treballar amb superabundància estacional pot ser tot un repte, però han desenvolupat maneres d'afrontar-ho/portar el voluntariat allà on hi ha les explotacions.

Lliçons apreses

Utilitzar la cuina per processar verdures difícils de distribuir. També han après formes pràctiques de perllongar la vida útil dels productes frescos.

UK HARVEST

País

Regne Unit

Cobertura geogràfica

Districtes de Hampshire, West Sussex i Arun. Zones: Winchester, Salisbury, Portsmouth, Chichester, Bognor Regis, Brighton, Littlehampton i Worthing.

Fase d'implementació

En curs

Organització

UK Harvest

Any d'inici

-

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Operació de recuperació d'aliments i organització benèfica d'educació, que lluita contra la fam i el malbaratament d'aliments mitjançant la redistribució d'excedents alimentaris de qualitat.

Actors implicats

Personal/Voluntariat/Administració i persones sòcies i simpatitzants

Tipus de finançament

Finançament públic (ajuntaments) i privat (departament de captació de fons).

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Mitjançant l'espigolament.

Quantitat de PMA evitades

2.850 tones d'aliments recuperats.

Principals recursos per dur a terme la BP

Furgonetes frigorífiques i altres mitjans logístics, voluntariat i fons.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Coordinar la logística i portar els voluntariat als camps. Garantir alts nivells de seguretat alimentària.

Lliçons apreses

Capacitar les persones és la millor eina.

THE OXFORD FOOD HUB

País

Regne Unit

Cobertura geogràfica

Oxfordshire

Fase d'implementació

En curs

Organització

Former Oxford Food Bank

Any d'inici

2009

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Evitar el malbaratament d'aliments i lluitar contra la pobresa (Antic Banc d'Aliments).

Actors implicats

Donants (empresaris i granges) i gairebé 200 organitzacions beneficiàries.

Tipus de finançament

-

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Almenys 5 grans explotacions (excedents de productes collits).

Quantitat de PMA evitades

Distribueixen unes 518 tones d'excedents alimentaris (1,1 milions de menjars) de nov. 2022 a oct. 2023.

Principals recursos per dur a terme la BP

Magatzem, 6 furgonetes i una gran zona de frigorífics. 4 persones treballadores, 7 membres del patronat i un equip de més de 100 persones voluntàries.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Fer front a la logística i els costos de traslladar, conservar i repartir aliments saludales i segurs.

Lliçons apreses

Invertir fortament en voluntariat i implicar la comunitat a través de l'educació. Reconfigurar el valor dels aliments.

FRUTA FEIA

País

Portugal

Cobertura geogràfica

16 llocs a Portugal

Fase d'implementació

En curs

Organització

Fruita Feia

Any d'inici

2014

Tipus de BP

Venda de productes lletjos o imperfectes.

Objectius

Compren setmanalment als productors locals els productes que no poden vendre al mercat habitual i organitzen un servei de repartiment de caixes de fruita i verdura de temporada amb aquests productes per als seus socis.

Actors implicats

Productors/cistelles individuals (consumidors)/Hostaleria o petites indústries (transformació).

Tipus de finançament

Model de negoci propi.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Inclouen els agricultors que volen vendre el seu segon grau/imperfecte i cobren pel producte.

Quantitat de PMA evitades

5.579 tones evitades.

Principals recursos per dur a terme la BP

Estructura organitzativa (lloc web i coordinadors). Treballadors i personal remunerats.
Els agricultors s'encarreguen de la recol·lecció.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Al principi va ser difícil guanyar-se la confiança dels pagesos. Supera moltes barreres habituals en utilitzar un model comercial.

Lliçons apreses

Tot i no ser una GP de manual (l'aparició d'entitats socials és residual), podria servir d'exemple perquè les institucions públiques comprin aliments per a entitats socials.

LEKET ISRAEL

País

Israel

Cobertura geogràfica

Israel

Fase d'implementació

En curs

Organització

Leket Israel

Any d'inici

2003

Tipus de BP

Espigolament

Objectius

Funcionen com el Banc Nacional d'Aliments del país.

Actors implicats

100 persones treballadores, centre de trucades de Leket Israel, pagesia, voluntariat, personal d'espigolament de Leket.

Tipus de finançament

Nacional i internacional (gran part de la recaptació de fons es realitza als EUA per la diàspora jueva).

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Impliquen qualsevol tipus d'agricultor (petit, gran, amb noves tecnologies, que treballa amb el mètode tradicional...).

Quantitat de PMA evitades

34.500 tones.

Principals recursos per dur a terme la BP

Personal, voluntariat, donants i entitats socials que reben els productes. 2 grans magatzems (instal·lacions frigorífiques) i uns 15-20 vehicles refrigerats.

Reptes, dificultats i barreres identificades

La necessitat de mantenir un alt nivell de seguretat alimentària i els valors nutricionals dels aliments subministrats, localitzant a temps els excedents de les donacions d'aliments i fent-los arribar.

Lliçons apreses

-

WE CAN IN THE MARKET / IN THE FIELD

País

Grècia

Cobertura geogràfica

Grècia

Fase d'implementació

En curs

Organització

Boroume

Any d'inici

2011

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Reduir el malbaratament d'aliments dels mercats agrícoles setmanals que se celebren a tots els barris i proporcionar aliments als beneficiaris de manera digna a través d'entitats socials organitzades.

Actors implicats

Pagesia, associacions d'agricultors/es, entitats socials beneficiàries, voluntariat.

Tipus de finançament

Donants privats.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Inclouen tot tipus d'agricultors, normalment els de més sensibilitat social.

Quantitat de PMA evitades

1.000 tones del 2015 al 2023.

Principals recursos per dur a terme la BP

Voluntariat/Personal/Vehicles.

Reptes, dificultats i barreres identificades

La necessitat de proporcionar alguns voluntaris, proporcionar vehicles per al transport des del mercat de pagesos a les entitats socials, per obtenir productes gratuïts, frescos i locals, ja que no són sovint donats i el mal temps que pot cancel·lar les accions.

Lliçons apreses

La pagesia és molt generosa i està disposada a donar els excedents si saben que poden confiar en les entitats socials col·laboradores. Es tracta d'un programa molt dinàmic que pot requerir molt de manteniment per les nombroses variables canviants que cal observar setmanalment.

AVANZI POPOLO 2

País

Itàlia

Cobertura geogràfica

Puglia

Fase d'implementació

En curs

Organització

Farina 080

Any d'inici

2014

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Activar els ciutadans de Bari contra el malbaratament alimentari, per evitar que es malbaratin aliments en la producció primària, els serveis alimentaris i les llars.

Actors implicats

Farina 080 sense ànim de lucre, voluntariat, ciutadania, minoristes, restauradors/es, càterings i entitats socials alimentàries

Tipus de finançament

Donacions privades.

Hi participa la pagesia?

No directament. Només prenen excedents de les cooperatives quan estan disponibles.

Com impliquen la pagesia?

-

Quantitat de PMA evitades

87.384 kg d'aliments recuperats.

Principals recursos per dur a terme la BP

Plataforma d'Internet/Principal suport de les ONG/Bicicletes.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Logística de grans donacions.

Lliçons apreses

La ciutadania activa pot ser una eina poderosa per evitar el malbaratament d'aliments i garantir la seguretat alimentària.

REFOOD

País

Portugal

Cobertura geogràfica

Diversos

Fase d'implementació

En curs

Organització

REFOOD

Any d'inici

2011

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Recuperar aliments, alimentar les persones i incloure tota la comunitat local, co-creant una societat més justa, solidària i sostenible.

Actors implicats

Donants d'aliments: minoristes, propietaris de botigues, restaurants/voluntariat/ Beneficiaris: Entitats socials i altres particulars.

Tipus de finançament

Finançament públic i donacions privades.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

A través de Fruita Feia i donacions espontànies d'agricultors locals.

Quantitat de PMA evitades

10.000 tones de residus alimentaris evitats + 150.000 menjars produïts mensualment.

Principals recursos per dur a terme la BP

Voluntariat/Personal remunerat/Instal·lacions de distribució/Vehicles/Socis operatius i logístics.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Logística del transport i transformació d'aliments/Seguretat alimentària.

Lliçons apreses

-

RECUP

País

Itàlia

Cobertura geogràfica

Milà i Roma

Fase d'implementació

En curs

Organització

Associazione Recup

Any d'inici

2016

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Combatre el malbaratament d'aliments i fomentar la ciutadania activa.

Actors implicats

Voluntariat, mercats (agricultors) i entitats socials.

Tipus de finançament

-

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Només treballen amb la pagesia si venen a mercats.

Quantitat de PMA evitades

11 tones d'aliments recuperats a la setmana.

Principals recursos per dur a terme la BP

Voluntariat/Equip reduït de personal/Magatzems específics als mercats agrícoles.

Reptes, dificultats i barreres identificades

La manca inicial d'espai d'emmagatzematge i equips adequats per gestionar els fluxos de donacions i la manca de fons suficients.

Lliçons apreses

Les solucions principals sorgeixen de l'acció («aprendre fent»), investigar i comprendre el context en què operen és fonamental.

FARESHARE

País
Regne Unit

Cobertura geogràfica
A tot el país

Fase d'implementació
En curs

Organització
Fareshare

Any d'inici
1990

Tipus de BP
Redistribució

Objectius
Recuperar aliments de diferents fonts (agricultors i ramaders) i redistribuir-los a organitzacions benèfiques de primera línia i grups comunitaris.

Actors implicats
Donants d'aliments, voluntariat, personal, entitats socials.

Tipus de finançament
Finançament públic i donants privats.

Hi participa la pagesia?
Sí

Com impliquen la pagesia?
-

Quantitat de PMA evitades
54.000 tones d'aliments del 2022 al 2023.

Principals recursos per dur a terme la BP
Vehicles, personal i voluntariat.

Reptes, dificultats i barreres identificades
-

Lliçons apreses
-

FOODBACK

País
Espanya

Cobertura geogràfica
Barcelona

Fase d'implementació
On-going

Organització
Mercabarna

Any d'inici
2016

Tipus de BP
Redistribució

Objectius
Augmentar la utilització dels excedents de fruites i hortalisses aptes per al consum.

Actors implicats
Mercabarna, Banc dels Aliments i Formació i Treball.

Tipus de finançament
Donants públics i privats (La Caixa).

Hi participa la pagesia?
No

Com impliquen la pagesia?
-

Quantitat de PMA evitades
Aproximadament 150 tones al mes.

Principals recursos per dur a terme la BP
App, distribuïdors d'aliments, empleats, entitats socials.

Reptes, dificultats i barreres identificades
De vegades tenen molt del mateix producte.

Lliçons apreses
El tractament de les deixalles alimentàries i els residus orgànics és costós i requereix molta logística i mà d'obra. El marc jurídic pot ajudar.

MAISTO BANKAS

País

Lituània

Cobertura geogràfica

Lituània / Europa

Fase d'implementació

En curs

Organització

Lithuanian Food Bank

Any d'inici

2001

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Garantir que no es llencin aliments en bon estat i que l'ajuda alimentària arribi a les persones que més ho necessiten.

Actors implicats

115 persones treballadores fixes, voluntariat i diverses organitzacions que treballen a «Maisto bankas».

Tipus de finançament

Finançament públic, projectes socials per recaptar diners i aliments de particulars i organitzacions privades.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Impliquen pagesia de tot el país. Promouen l'ús eficient dels recursos i la solidaritat ciutadana.

Quantitat de PMA evitades

-

Principals recursos per dur a terme la BP

Personal assalariat, donants, voluntaris, vehicles per gestionar logística i infrastructures d'enmagatzematge.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Organització benèfica

Lliçons apreses

Distribució d'aliments peribles per punt de distribució, distribució d'aliments caducats rebuts dels magatzems d'aliments.

ORDER OF MALTA WORLDWIDE RELIEF

País

Itàlia

Cobertura geogràfica

Lituània, Europa

Fase d'implementació

En curs

Organització

Order of Malta Worldwide Relief.

Any d'inici

1992

Tipus de BP

Producció de menjar calent, classificació, reducció del malbaratament d'aliments, cooperació amb els socis pertinents en relació amb el malbaratament d'aliments.

Objectius

Ajudar i cuidar persones grans a 44 localitats de Lituània i prestar-los tota mena d'assistència periòdica.

Actors implicats

Persones treballadores, voluntariat i diverses organitzacions que treballen a "Help Desk of the Order of Malta".

Tipus de finançament

Finançament majoritàriament privat.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

Entre ells hi ha agricultors de tot el país.

Quantitat de PMA evitades

-

Principals recursos per dur a terme la BP

Furgonetes, refrigeradors, i voluntaris.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Organització benèfica.

Lliçons apreses

Repartiment de menjar calent per a gent gran.

ROMANIAN FOOD BANK

País

Romania

Cobertura geogràfica

Regió de Neamt

Fase d'implementació

En curs

Organització

Banca Regională pentru Alimente Roman

Any d'inici

2016

Tipus de BP

Redistribució

Objectius

Distribuir a les ONG els excedents de productes alimentaris i no alimentaris, dins del termini i bons per al consum.

Actors implicats

Lidl, Metro, Penny, Kaufland, Auchan, productors locals, socis, voluntariat.

Tipus de finançament

Finançament públic i privat, donacions monetàries de particulars, empreses o subvencions de fundacions i governs.

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

-

Quantitat de PMA evitades

551 tones d'aliments evitats, equivalent a 1.103.800 racions de menjar.

Principals recursos per dur a terme la BP

-

Reptes, dificultats i barreres identificades

Projecte sociocaritatiu nacional. Obtenir excedents d'aliments dels proveïdors és un repte, de manera que negociar i mantenir relacions amb supermercats, restaurants i altres empreses que poden donar aliments requereix esforç i habilitats de comunicació i negociació.

Lliçons apreses

La recollida i la distribució d'aliments requereix una infraestructura ben desenvolupada, que garanteixi que els aliments donats són segurs per al consum, que asseguri els recursos financers necessaris per mantenir les operacions del banc d'aliments.

NARIA

País

Spain

Cobertura geogràfica

València, Barcelona, Madrid

Fase d'implementació

En curs

Organització

Fundación Mundo 21

Any d'inici

2022

Tipus de BP

Eines digitals

Objectius

Contribuir a la inclusió social i la seguretat alimentària a través d'una plataforma digital que utilitza la traçabilitat "blockchain", que connecta totes les parts interessades a la cadena alimentària, amb l'objectiu de digitalitzar el tercer sector.

Actors implicats

Naria, Cooperatives agrícoles, Banc aliments, Fund. Àurea.

Tipus de finançament

Tenen un model de negoci en què cobren un percentatge de la Rebaixa Fiscal que els donants obtenen per les seves donacions (quantificat i valorat produeixen).

Hi participa la pagesia?

Sí

Com impliquen la pagesia?

-

Quantitat de PMA evitades

1.100 tones d'aliments recuperats el darrer any.

Principals recursos per dur a terme la BP

Coordinació d'aplicacions i gestors.

Reptes, dificultats i barreres identificades

Termini de lliurament abans que surti el producte.

Lliçons apreses

-

SOULFOOD

Digital solutions for a more sustainable,
inclusive, and connected agri-food value chain